

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА
Управління фінансовою стійкістю підприємства

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

студента Поповченка Андрія Леонідовича

групи ФС.мз-11с

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр.

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ Поповченко А. Л.

Керівник: к.е.н., доцент _____

Пігуль Н. Г.

Суми – 2022 рік

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи магістра

на тему: «Управління фінансовою стійкістю підприємства»

Поповченка Андрія Леонідовича

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Формування ринкових економічних відносин впливає на те, що підприємства прагнуть до постійного пошуку якісного УФС, оскільки це дає змогу різнобічно оцінити підприємство і може допомогти у визначенні його сильних та слабких сторін функціонування. УФСП представляє собою складний багатогранний процес, який є частиною фінансового менеджменту підприємства, і це пов'язано з тим, що ФС дає змогу охарактеризувати його здатність щодо сталого розвитку.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є дослідження як теоретичних так і практичних аспектів управління фінансовою стійкістю підприємства, а також обґрунтування основних шляхів його удосконалення у ТОВ «Уніплит».

Предметом даного дослідження є фінансова стійкість підприємства.

Об'єктом дослідження є економічні відносини, що формуються у процесі управління фінансовою стійкістю підприємства.

При написанні дипломної роботи нами були використані такі методи дослідження, як: монографічний, метод пізнання економічних процесів, таблично-графічний метод, методи аналізу і синтезу, метод оцінки фінансових коефіцієнтів, горизонтальний та вертикальний аналізи.

Основний результат роботи. У кваліфікаційній роботі магістра досліджено та узагальнено теоретичні основи щодо визначення сутності дефініції «фінансова стійкість» підприємства, визначені методологічні засади аналізу фінансової стійкості підприємства, досліджено особливості управління фінансовою стійкістю підприємства та наведено власне трактування сутності УФСП. Надана загальна характеристика та проаналізовано фінансовий стан ТОВ «Уніплит»; проведено аналіз фінансової стійкості ТОВ «Уніплит». В роботі були обґрунтовані шляхи

удосконалення УФСП, а саме застосування нових методичних підходів щодо аналізу ФСП, а також визначену оптимальну структуру капіталу з метою забезпечення підвищення рівня ФСП.

Ключові слова: фінансова стійкість, управління фінансовою стійкістю, аналіз фінансової стійкості, структура капіталу.

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 73 сторінках, у тому числі список використаних джерел із 41 найменування. Робота містить 12 таблиць, 22 рисунка, а також 10 додатків.

Рік захисту роботи – 2022 рік.

Перелік скорочень, умовних позначень, одиниць і термінів

- УФСП – управління фінансовою стійкістю підприємства;
- ФСП – фінансова стійкість підприємства;
- ФС – фінансова стійкість;
- ЗФС – запас фінансової стійкості.

ЗМІСТ

Вступ	8
1 Теоретичні основи управління фінансовою стійкістю підприємства.....	10
1.1 Фінансова стійкість підприємства: сутність, зазначення та фактори впливу на неї	10
1.2 Методологічні засади аналізу фінансової стійкості підприємства.....	14
1.3 Теоретичні аспекти управління фінансовою стійкістю підприємства.....	21
2 Аналіз та напрямки удосконалення управління фінансовою стійкістю ТОВ «Уніплит».....	25
2.1. Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ТОВ «Уніплит» та аналіз його фінансового стану.....	25
2.2 Аналіз фінансової стійкості ТОВ «Уніплит».....	33
2.3 Напрями удосконалення управління фінансовою стійкістю ТОВ «Уніплит»	38
Висновки.....	47
Список використаних джерел.....	51
Додаток А Трагування сутності поняття «фінансова стійкість» підприємства.....	56
Додаток Б Розрахунок наявності ВОК та позикових джерел формування запасів.....	58
Додаток В Типи ФСП.....	59
Додаток Г Порядок розрахунку та характеристика показників ФСП.....	61
Додаток Д Трагування поняття УФСП.....	63

Додаток Е	Фінансова звітність ТОВ «Уніплит» за 2018 – 2021 рр.....	64
Додаток Ж	Методика інтегральної оцінки ФСП.....	69
Додаток И	Групування активів і пасивів підприємства з метою розрахунку індикаторів ФС.....	70
Додаток К	Методика розрахунку індикаторів ФС.....	71
Додаток Л	Формули для розрахунку оптимальної структури капіталу підприємства.....	73

ВСТУП

Управління фінансовою стабільністю підприємства є важливою складовою системи управління фінансами суб'єкта господарювання і ключовою передумовою його стабільного розвитку. ФСП являє собою одну із головних умов його ефективного функціонування в рамках всіх видів діяльності, є важливим індикатором щодо прийняття рішень для потенційних інвесторів, кредиторів та можливих контрагентів. Від обраної політики управління фінансовою стійкістю суб'єкта підприємництва залежить рівень його фінансової автономії та стабільності враховуючи вплив різноманітних факторів в процесі діяльності. Тому, дослідження питань, пов'язаних з УФСП є актуальними і значними в сьогоденних умовах економічного розвитку.

Теоретичні аспекти та методи забезпечення фінансової стійкості, а також питання, що стосуються управління ФС суб'єктів господарювання відображені в наукових працях таких авторів як: Бланк І. О., Кірейцев Г. Г., Левкович О. В., Салига К. С., Собчишин В. М., Цал-Цалко Ю. С. та інших.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є дослідження як теоретичних так і практичних аспектів управління фінансовою стійкістю підприємства, а також обґрунтування основних шляхів його удосконалення у ТОВ «Уніплит».

Досягнення зазначеної мети передбачає вирішення наступних завдань:

- дослідити сутність, значення та фактори впливу на ФСП;
- надати характеристику існуючим методичним засадам аналізу ФСП;
- дослідити основи управління ФСП;
- охарактеризувати фінансово-господарську діяльність та проаналізувати фінансовий стан ТОВ «Уніплит»;
- здійснити аналіз ФС ТОВ «Уніплит»;
- обґрунтувати шляхи удосконалення УФСП.

Предметом даного дослідження є фінансова стійкість підприємства, а об'єктом дослідження є економічні відносини, які формуються під час процесу управління фінансовою стійкістю суб'єкта підприємництва.

В процесі написання кваліфікаційної роботи магістра нами були використані наступні методи дослідження, як: монографічний та метод пізнання економічних процесів (під час дослідження теоретичних аспектів УФСП); методи аналізу і синтезу, метод оцінки фінансових коефіцієнтів, таблично-графічний метод, горизонтальний та вертикальний аналізи (в процесі аналізу ФСП та розробки основних напрямків її підвищення).

Інформаційною базою під час написання даної роботи стали: монографії, навчальні посібники і підручники, праці як вітчизняних так і зарубіжних науковців, матеріали періодичних видань, фінансова звітність ТОВ «Уніплит».

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Фінансова стійкість підприємства: сутність, зазначення та фактори впливу на неї

У сучасних умовах розвитку ринкових відносин однією із ключових основ стабільного фінансування суб'єкта господарювання є його фінансова стійкість. У випадку, якщо підприємство є фінансово стійким, то воно має ряд переваг в порівнянні з іншими суб'єктами підприємництва при розгляді таких питань, як залучення кредитів та/або інвестицій, у виборі контрагентів. Чим вищий рівень ФСП, тим більший ступень незалежності воно має від змін ринкової кон'юнктури, а це, в свою чергу, впливає на зниження ризику його банкрутства [16].

У сучасній економічній літературі не існує єдиного тлумачення категорії «фінансова стійкість підприємства», і це зумовлює доцільність дослідження змісту і підходів щодо її визначення. В додатку А наведені трактування даної категорії різними авторами. Аналізуючи тлумачення дефініції «фінансова стійкість підприємства» слід зазначити, що одні автори вважають, що дану категорію слід розглядати як ступінь незалежності суб'єкта господарювання, інші – як здатність підприємства функціонувати протягом тривалого часу. Також, деякі автори вважають, що ФСП це стан підприємства, якому властива наявність власних коштів або як результат формування прибутку, обсягу якого достатньо для подальшого розвитку підприємства.

Отже, дослідивши та узагальнивши різні трактування сутності даної категорії науковцями, можна зазначити, що фінансова стійкість – це економічна категорія, яка характеризує такий стан фінансових ресурсів підприємства при якому відбувається забезпечення безперервного виробничого процесу та подальшого його розвитку, гарантується постійна платоспроможність та фінансова незалежність підприємства.

ФСП дає можливість суб'єкту господарювання забезпечувати маркетингову

і кадрову стійкість, сприяє подальшому розвитку виробничої і технологічної стійкості, здійснювати підтримку інвестиційної стійкості, а також підвищувати ефективність процесу менеджменту. Отже, ФСП має бути основою стабільного функціонування та ефективного розвитку суб'єкта підприємництва (рис. 1.1).

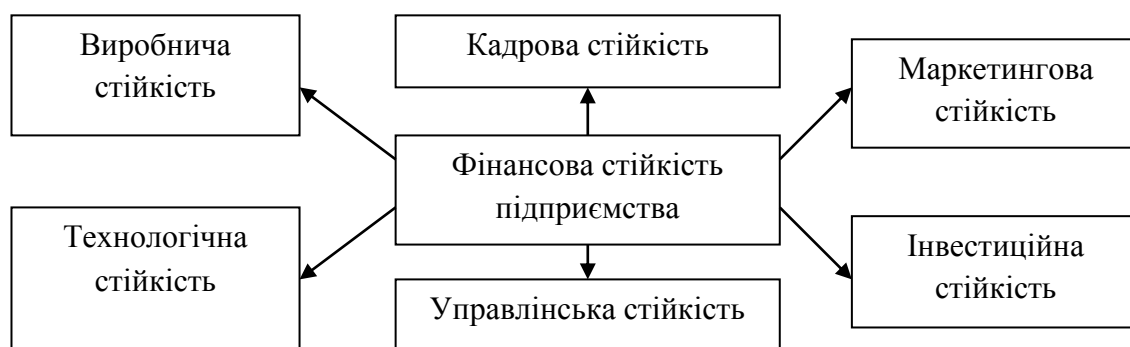

Рисунок 1.1 – Взаємозв'язок фінансової стійкості на інших складових стійкості суб'єкта підприємництва

Слід зазначити, що фінансова стійкість є однією із найбільш важливих складових стратегічної стійкості суб'єкта підприємництва і має відображати у своїх ключових характеристиках наступні положення:

1) можливість підприємства зберігати його цілісність, намагатися досягати визначених цілей, функціонувати у визначеному режимі під дією внутрішніх і зовнішніх чинників і при цьому зберігати ефективний розвиток;

2) здатність підприємства зберігати свій фінансовий стан під впливом деструктивних факторів за рахунок впровадження ефективного фінансового механізму;

3) результат реалізації здатності суб'єкта підприємництва зберігати тривалий період часу конкурентні переваги у сучасних умовах економічного розвитку;

4) забезпечення та підвищення рівня рентабельної господарської діяльності за рахунок збереження та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів [37].

ФСП формується під впливом різних факторів, класифікаційні ознаки яких наведено на рисунку 1.2.

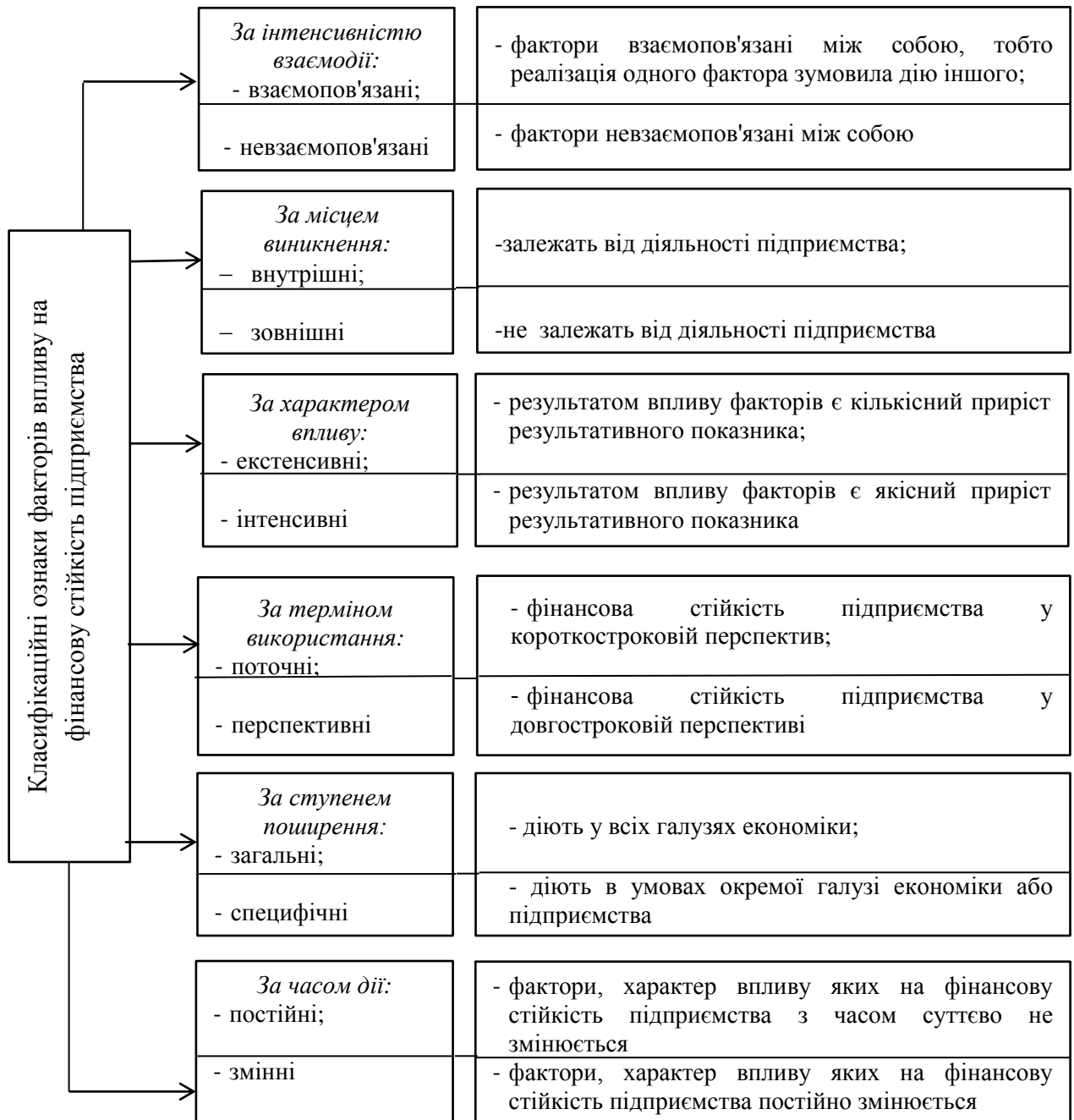

Рисунок 1.2 – Багатокритеріальна класифікаційна система факторів впливу на ФСП [37]

Необхідно зазначити, що більшість науковців зосереджують свою увагу на дослідженні саме внутрішніх та зовнішніх факторів, які здійснюють вплив на ФСП (рисунок 1.3). Привертає увагу той факт, що внутрішні і зовнішні фактори є

взаємопов'язаними, при цьому їх вплив на ФСП може бути різновекторним, а саме одні мають позитивну дію, а інші – негативну. Отже позитивний вплив окремого фактора може бути зменшений негативним впливом іншого, який є більш вагомим [29].

Рисунок 1.3 – Складові зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на ФСП [29]

Метою процесу забезпечення ФСП має бути зменшення негативної дії

зовнішніх і внутрішніх чинників на діяльність підприємства; створення передумов для ефективної реалізації планових завдань.

Базовими принципами підтримання ФС є: дієве реагування на зміни внутрішніх і зовнішніх чинників; забезпечення системності управління; використання індикаторів, які дають можливість здійснити реальну оцінку ФСП; об'єднаність із загальною системою управління; цільовий індикатор щодо виконання стратегічних завдань; розробка і використання необхідного інструментарію щодо обґрунтування ефективних фінансових рішень в ризикових умовах.

Отже, наявність у підприємства достатнього рівня ФС дає можливість його фінансово збалансованого розвитку, що в свою чергу, передбачає: необхідний обсяг та структуру фінансових ресурсів; вільне використання грошових коштів при задовільному стані фінансових ресурсів; фінансове забезпечення безперервної діяльності підприємства; фінансове забезпечення нових можливостей підприємства стосовно зміни основних видів господарської діяльності у відповідності до ринкових потреб та ін.

1.2 Методологічні засади аналізу фінансової стійкості підприємства

Важливою складовою в процесі здійснення управління ФСП є аналіз ФС, який дає можливість здійснити оцінку здатності підприємства адаптуватися до зовнішніх умов і визначити ступінь його незалежності від зовнішнього фінансового забезпечення [32].

Мета аналізу ФС полягає у визначенні рівня ФСП і оцінка можливих резервів підтримання її у довготерміновій перспективі.

Предметом аналізу ФС є стан і рух фінансових ресурсів підприємства.

До основних завдань, які необхідно вирішити під час оцінки ФСП, належать:

а) визначення ступеня забезпеченості суб'єкта підприємництва оборотними активами, ефективності формування запасів та оптимального рівня заборгованості, оцінка фінансово-економічної результативності діяльності;

б) визначення можливих шляхів покращення результатів фінансово-господарської діяльності, базуючись на співставленні фактичних і нормативних значень індикаторів ФСП, а також визначення причин відхилень та обґрунтування напрямків щодо досягнення оптимального рівня ФС [32].

Аналіз ФС передбачає розрахунок наступних груп показників:

– абсолютних, що визначають рівень фінансової забезпеченості запасів за рахунок різних джерел;

– відносних, що надають характеристику ФСП враховуючи структуру та стан активів і джерел формування капіталу;

– порогу рентабельності та ЗФС.

Слід зазначити, що аналіз ФСП відбувається за допомогою різних методів, а саме горизонтального, вертикального, методу фінансових коефіцієнтів та інших.

Під час аналізу ФС основними джерелами інформації є фінансова звітність суб'єкта підприємництва, яка є сукупністю форм звітності. Користувачами інформації щодо рівня ФС є власники, менеджери суб'єкта господарювання, потенційні інвестори та ділові партнери.

Важливим питанням при оцінці абсолютних індикаторів ФСП є визначення типу ФСП, яке проводиться базуючись на порівнянні запасів і джерел їх фінансового забезпечення, до складу яких належать власні оборотні кошти (ВОК), довго- та короткострокові кредити банківських установ.

Формули розрахунку наявності ВОК, власних та довгострокових позикових джерел щодо формування запасів наведені в додатку Б.

На сьогоднішній день більшість науковців притримуються загальної думки щодо виокремлення наступних типів ФСП:

– абсолютна ФС;

– нормальна ФС;

– нестійкий фінансовий стан (передкризова ФС);

– кризовий фінансовий стан (додаток В, рисунок 1.4).

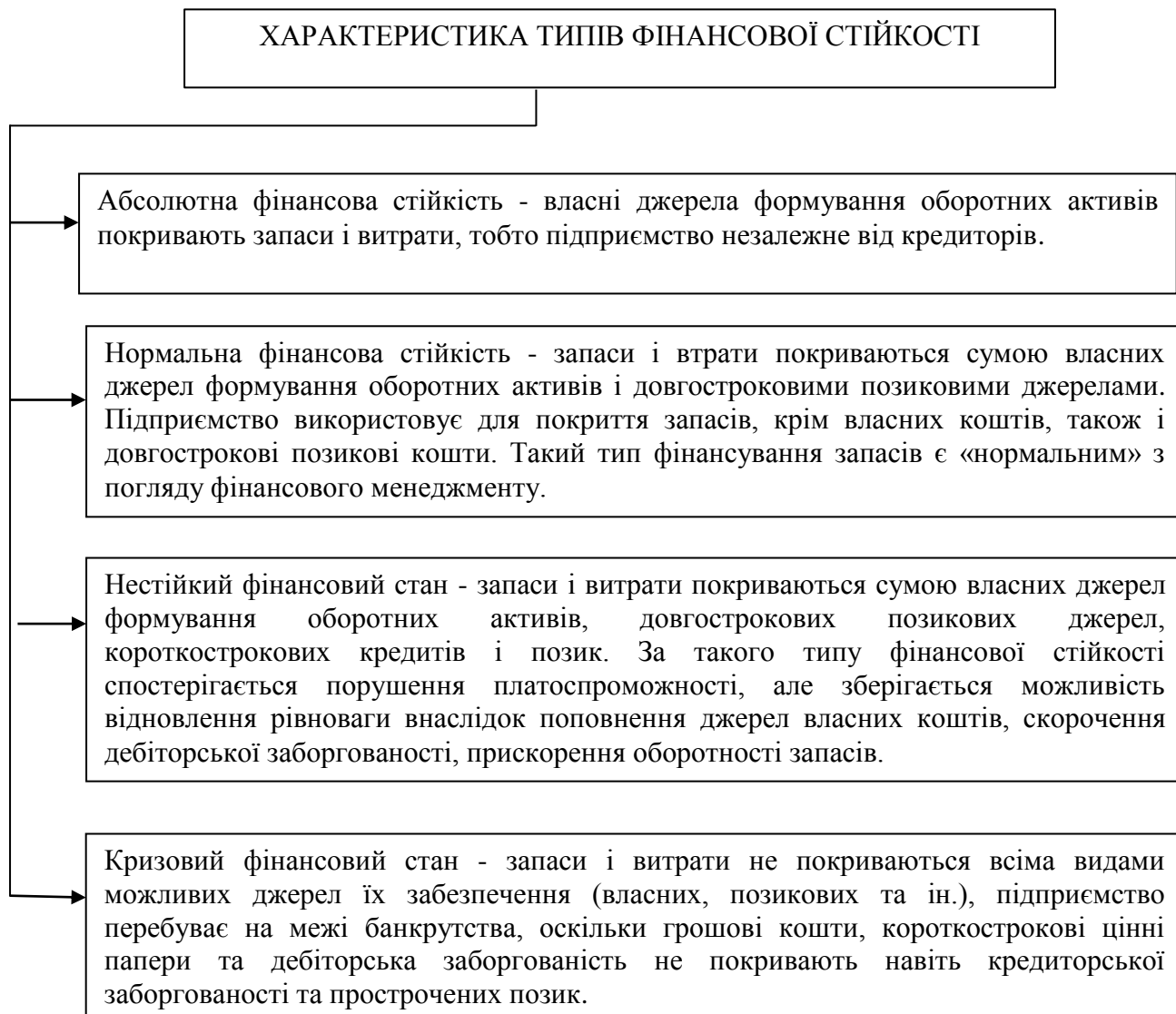

Рисунок 1.4 – Типи ФСП та їх характеристика [18]

Аналізуючи фінансові індикатори необхідно порівнювати їх отримані значення із базисними даними, а також у дослідженні їх змін протягом періоду аналізу.

Систему відносних показників, які визначають рівень ФСП поділяють на групи: коефіцієнти капіталізації і коефіцієнти покриття (рис. 1.5, додаток Г).

Сукупність показників ФСП дає можливість визначати наявність, розміщення та використання наявних ресурсів суб'єкта господарювання, його реальні, а також потенційні фінансові можливості.

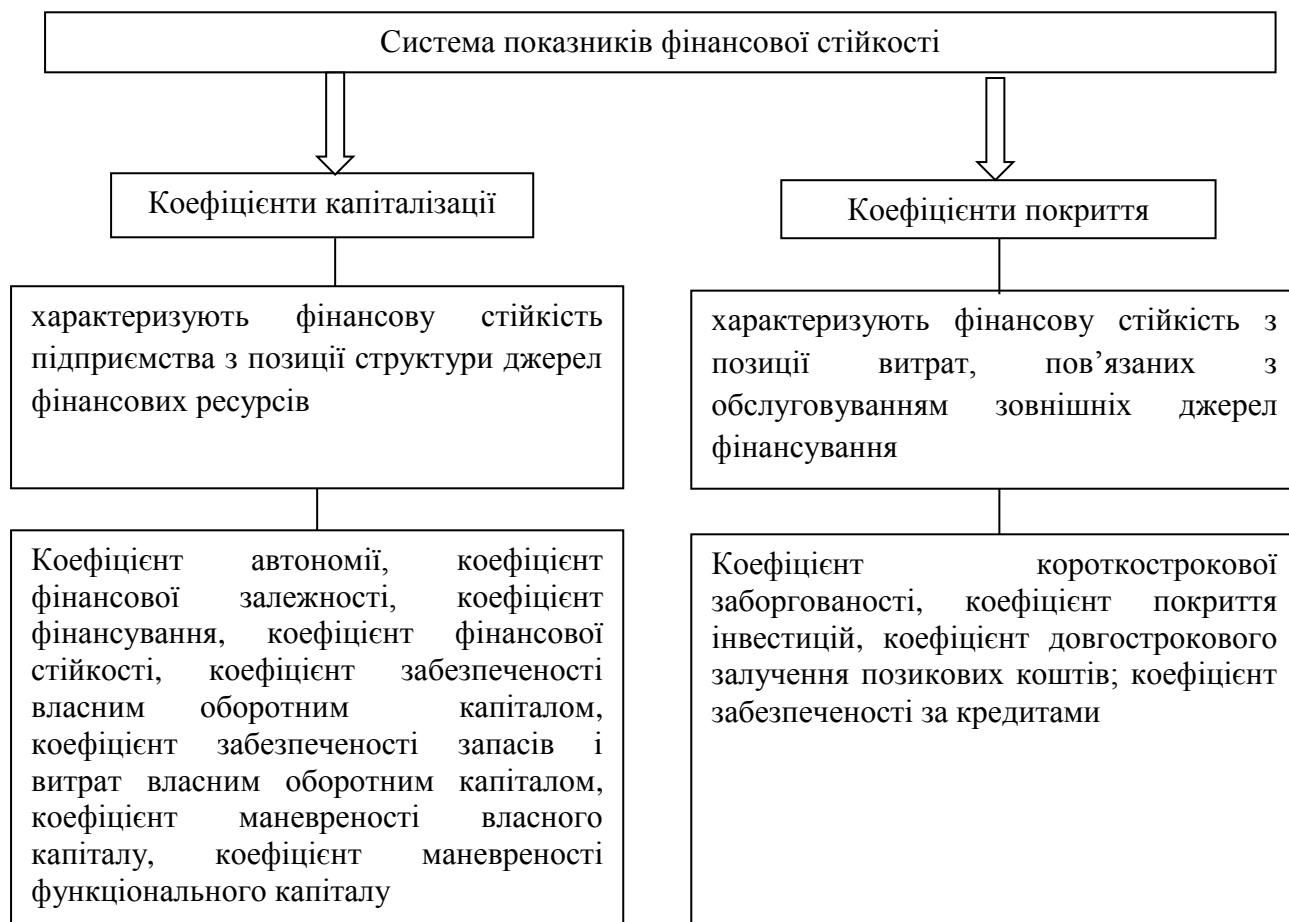

Рисунок 1.5 – Систематизація відносних показників ФСП [32]

При здійсненні оцінки фінансового стану підприємства важливого значення набуває визначення ЗФС, який надає характеристику рівню захищеності основної діяльності від зменшення розмірів доходів і прибутків, що сформувався на підприємстві на конкретний момент часу та який можна використати у випадку форс-мажорних обставин. Одночасно ЗФС визначає захищеність бізнес-партнерів від можливої несплати грошових коштів за розрахунками [32].

ЗФС визначає величину, на яку фактичний або планований обсяг реалізації перевищує поріг рентабельності.

В процесі визначення ЗФС підприємства використовують наступні показники: чистий дохід від реалізації продукції, постійні і/або змінні витрати, маржинальний дохід, поріг рентабельності.

Коефіцієнт ЗФС визначає на скільки процентів можуть бути зменшені обсяги продажів у прибутковості суб'єкта підприємництва у разі повної втрати позитивного фінансового результату від операційної діяльності. Чим більше значення розрахованого коефіцієнту, тим вищий рівень ФСП та менший ризик збитковості.

Одночасно із використанням коефіцієнтного методу аналізу ФСП застосовують інтегральний метод. Даний метод надає інтегральну оцінку рівню ФС базуючись на розрахунку визначених показників, кожний із яких розглядається у взаємозв'язку із іншими індикаторами. Показники ФС за цим підходом надають характеристику стану та структурі активів суб'єкта господарювання і фінансову забезпеченість їх джерелами покриття.

Отже, ефективність функціонування вітчизняних підприємств залежить від якісного аналізу ФСП, на основі якого можна визначити проблемні питання у діяльності підприємства та розробити шляхи удосконалення УФСП.

Важливим питанням в процесі здійснення ефективної фінансово-господарської діяльності вітчизняними підприємствами є забезпечення достатнього рівня ФСП, який в свою чергу, в значному ступені, залежить від сформованої структури капіталу. Сучасні фактори зовнішнього середовища мають значний вплив на умови функціонування українських підприємств, в тому числі на умови формування складу капіталу. Аналізуючи дані Державної служби статистики України доцільно визначити склад та структуру капіталу суб'єктів підприємництва України [21].

Зміни обсягу капіталу вітчизняних підприємств за 2017 – 2020 рр. наведені на рисунку 1.6.

Дані рисунку 1.6 свідчать, що протягом 2017-2020 рр. спостерігається поступове збільшення розмірів складових капіталу підприємств України. Так обсяг власного капіталу за період аналізу збільшився на 881278416,6 тис. грн. або на 36 %. Що стосується позикового капіталу, то за 2017-2020 рр. він збільшився на 1838530643,0 тис. грн. або на 26 %. Привертає увагу той факт, що темпи

збільшення обсягів власного капіталу перевищують темпи збільшення обсяги позикового капіталу, що є позитивною тенденцією.

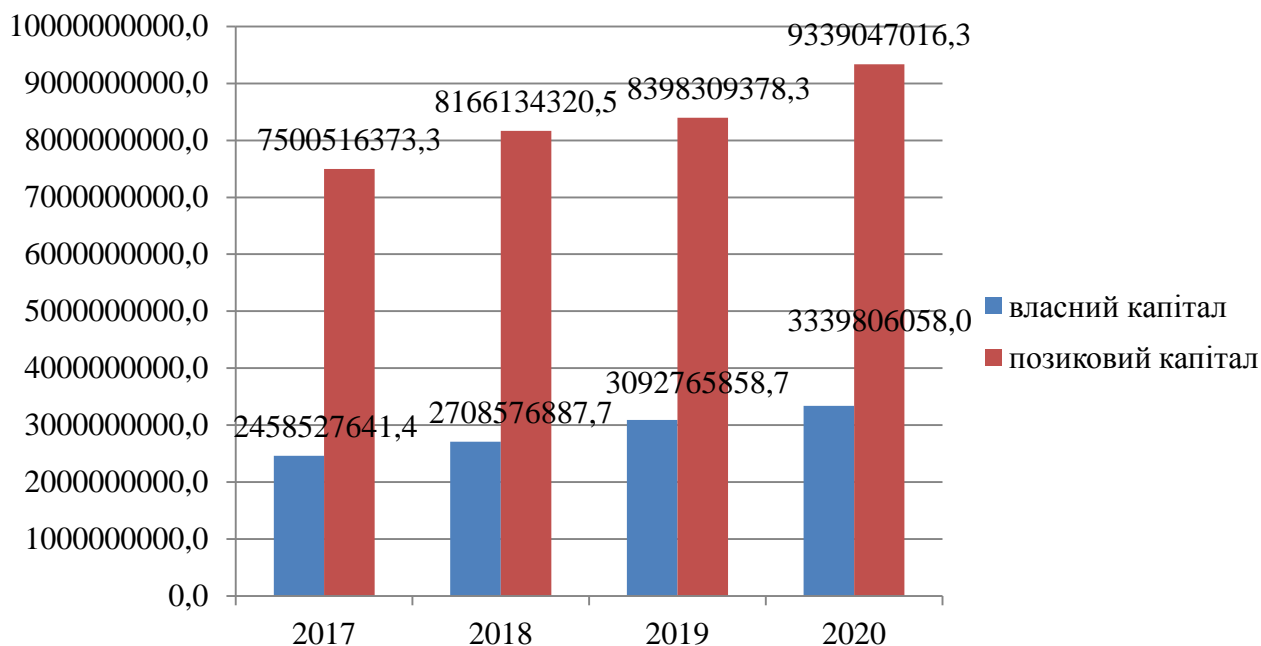

Рисунок 1.6 – Динаміка капіталу вітчизняних підприємств за 2017 – 2020 рр., тис. грн.

Структура капіталу підприємств України протягом 2017 – 2020 рр. (рисунок 1.7) майже не змінювалася. Так, питома вага власного капіталу знаходилася в межах 25-27 %, а частка позикового капіталу – 73-75 %. При цьому слід зазначити, що питома вага довгострокових зобов'язань значно менше поточних зобов'язань, а саме вони дорівнюють 14-17 % та 58-59% відповідно.

Отже, протягом 2017-2020 рр. спостерігається дефіцит власного капіталу в структурі капіталу підприємств України, а отже у них виникає залежність від позикових фінансових ресурсів, про що свідчать дані відносних показників фінансової стійкості, динаміка яких наведена в таблиці 1.1.

Так, здійснюючи аналіз даних таблиці 1.1 слід зазначити, що розраховані показники не відповідають нормативним значенням і свідчать про недостатньо стійкий фінансовий стан вітчизняних підприємств, що негативно впливає на їх

фінансово-господарську діяльність.

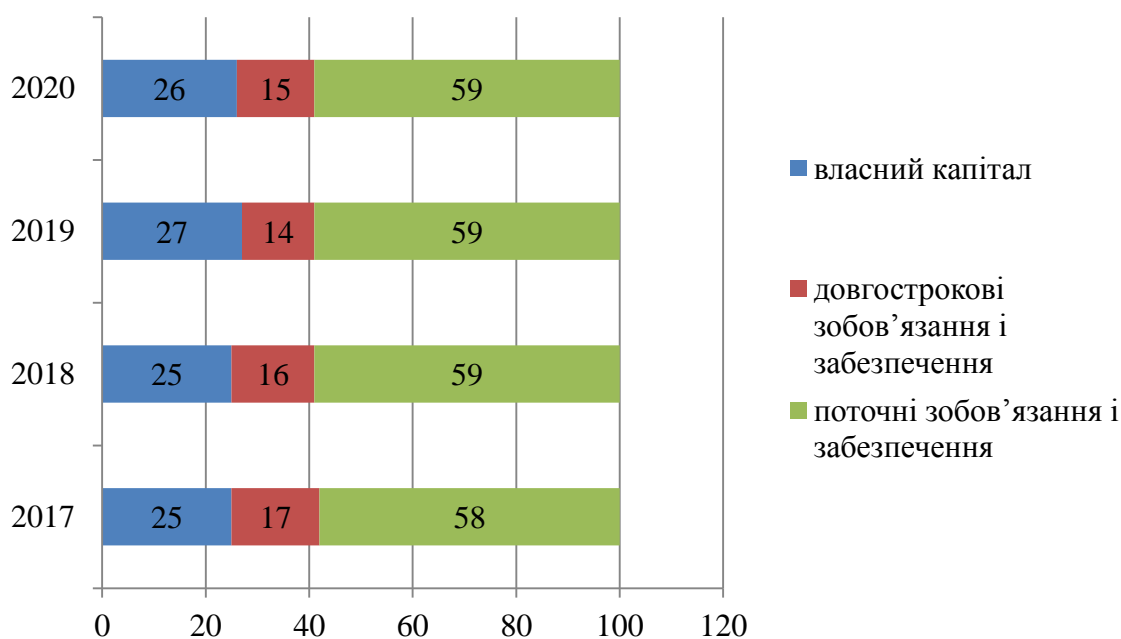

Рисунок 1.7 – Структура капіталу вітчизняних підприємств за 2017 – 2020 рр.

При цьому, слід зазначити, що в цілому спостерігаються позитивні зміни наведених показників.

Таблиця 1.1 – Динаміка відносних показників фінансової стійкості підприємств України за 2017-2020 рр.

Показники	Рік				Відхилення 2020 / 2017 р., (+/-)
	2017	2018	2019	2020	
Коефіцієнт автономії	0,25	0,25	0,27	0,26	0,01
Коефіцієнт фінансової залежності	4,05	4,01	3,72	3,80	-0,25
Коефіцієнт фінансування	3,05	3,01	2,72	2,80	-0,25
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,33	0,33	0,37	0,36	0,03
Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	-0,32	-0,30	-0,26	-0,27	0,05
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,05	-0,06	-0,04	-0,02	0,03

Таким чином, оцінка індикаторів ФС вітчизняних підприємств свідчить про недостатність у них власного капіталу і значний обсяг позикових фінансових ресурсів, що негативно відображається на їх фінансовій автономії, незалежності та стійкості. З метою покращення ситуації, яка склалася, фінансовим менеджерам суб'єктів господарювання необхідно більше уваги приділяти визначенню найбільш оптимальної структури фінансових ресурсів, яка б дозволяла підтримувати достатній рівень ФС та ефективно функціонувати в сучасних економічних умовах.

1.3 Теоретичні аспекти управління фінансовою стійкістю підприємства

З метою досягнення достатнього рівня ФС необхідно здійснювати ефективне управління нею. Серед сучасних науковців не існує єдиного трактування сутності поняття УФСП (додаток Д).

Аналізуючи трактування сутності УФСП слід зазначити, що необхідними результатами даного процесу є:

- приведення основних цілей і завдань господарської діяльності підприємства у відповідність до умов як внутрішнього так і зовнішнього середовищ;
- подальший розвиток суб'єкта господарювання, базуючись на збільшенні обсягів прибутку та капіталу;
- збереження протягом тривалого терміну кредито- та конкурентоспроможності, фінансової рівноваги і платоспроможності;
- збалансованість процесів формування, розподілу і використання фінансових ресурсів;
- збільшення вартості підприємства [26].

Дослідження наукових точок зору щодо сутності УФСП, дало нам можливість сформулювати наступне його трактування - це сукупність

стратегічних і оперативних управлінських рішень щодо формування та розподілу фінансових ресурсів з метою досягнення підприємством необхідного рівня фінансової стійкості, автономії та незалежності.

Метою УФСП є досягнення оптимальної структури капіталу, за якої у суб'єкта підприємництва буде досягнутий достатній рівень ліквідності та платоспроможності, відбудеться максимізація прибутковості діяльності в умовах можливого ризику, а це в свою чергу позитивно вплине на стабільність функціонування і підвищення ринкової вартості підприємства.

Для досягнення визначеної мети УФС підприємство має забезпечити виконання нижченаведених задач:

- оптимізація структури капіталу і активів;
- забезпечення платоспроможності і кредитоспроможності;
- збалансування та оптимізація структури грошових потоків.

Процес УФСП базується на певних принципах, що наведені на рисунку 1.8.

Рисунок 1.8 – Принципи УФСП

Дотримуючись наведених принципів підприємство має можливість підвищити рівень фінансової стійкості, що в подальшому вплине на покращення фінансового стану суб'єкта підприємництва.

Під час УФСП ключова мета і його основні задачі мають реалізуватися шляхом здійснення окремих функцій, які доцільно розглядати по-перше, у якості функцій УФС як управляючої системи, а також які являють собою складові кожного процесу управління незважаючи на вид діяльності, організаційно-правову форму, масштаби і форми власності. По-друге, у якості функцій УФС як особливої сфери управління суб'єктом підприємництва в цілому [7].

УФСП є одним із головних функціональних векторів системи фінансового менеджменту, який взаємопов'язаний із іншими системами управління.

З точки зору системного підходу доцільно визначити зони відповідальності за неодмінні процеси УФСП:

- стратегічна, яка надає можливість підтримувати довгострокову фінансову рівновагу, створюючи передумови для збільшення ринкової вартості суб'єкта підприємництва;

- тактична, що уможливорює підтримку фінансової рівноваги в середньостроковому періоді, створюючи передумови щодо визначення ймовірних причин її втрати та розробка захисних заходів щодо відновлення ФС;

- оперативна, яка надає змогу забезпечувати короткострокову фінансову рівновагу, здійснюючи платежі за зобов'язаннями з метою попередження виникнення банкрутства підприємства [2].

Основні етапи проведення УФСП наведені на рисунку 1.9.

Зазначені етапи процесу УФСП є комплексом функцій управління, які впорядковані у логічному послідовному порядку їх виконання. В даному випадку спостерігається замкнений цикл, процес реалізації якого забезпечує фінансову стійку можливість розвитку підприємства. Такий алгоритм дій дозволить своєчасно виявляти проблемні фінансові аспекти і розробляти шляхи їх усунення та підвищення рівня ФСП.

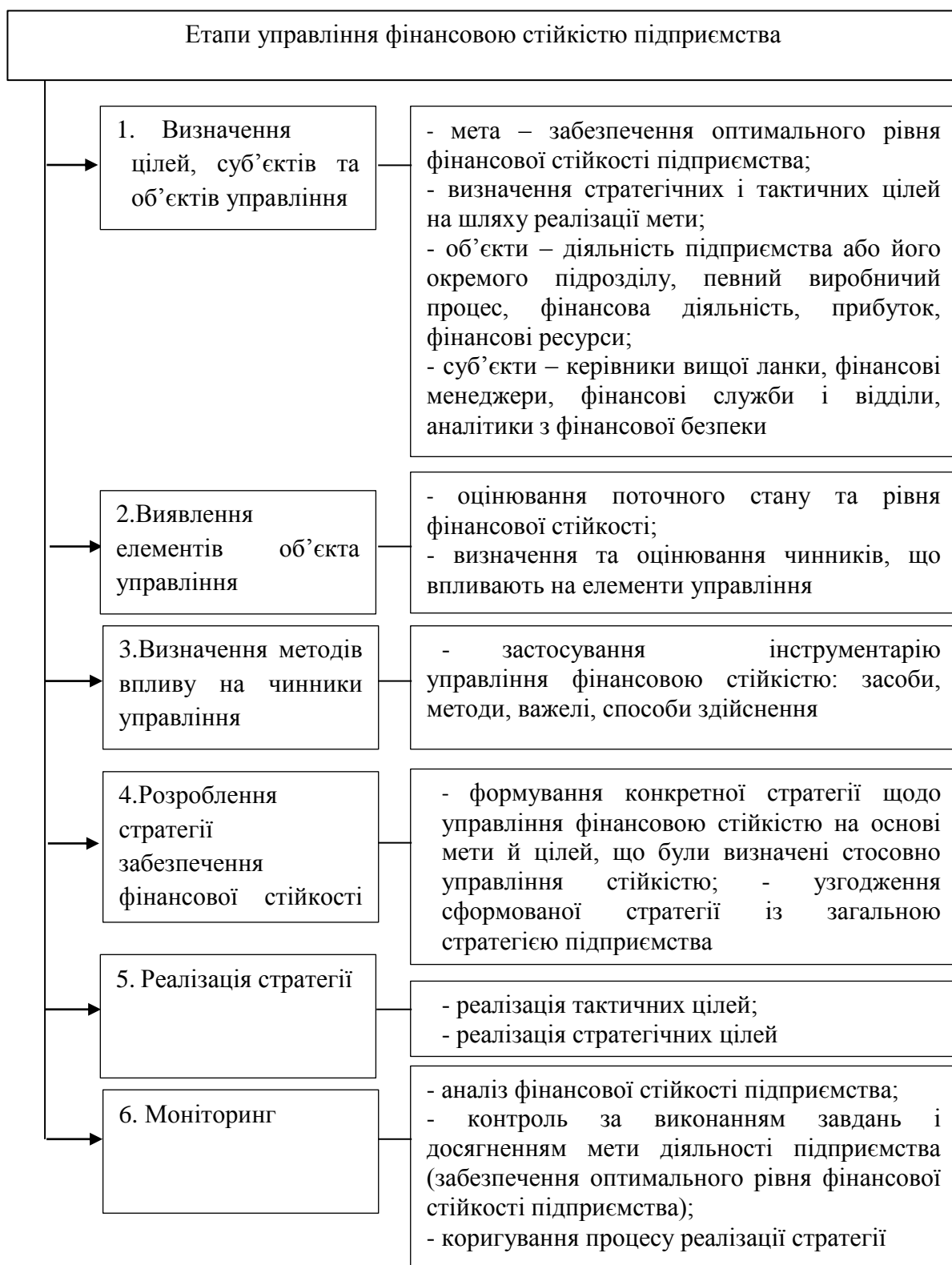

Рисунок 1.9 – Основні етапи УФСП [26]

Отже, УФС має важливе значення в процесі функціонування суб'єктів господарювання і впливає на ефективність їх діяльності.

2 АНАЛІЗ ТА НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТОВ «УНІПЛИТ»

2.1 Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ТОВ «Уніплит» та аналіз його фінансового стану

ТОВ «Уніплит» є учасником вітчизняного деревообробного ринку в сегменті виробництва ДВП, фанери і пиломатеріалів, а також пакувальних товарів і паливних брикетів. До основних споживачів продукції ТОВ «Уніплит» належать суб'єкти підприємництва меблевої, будівельної та пакувальної сфер діяльності. Основною метою товариства є отримання прибутку, збереження позицій на вітчизняному ринку та розширення експортного потенціалу. Головний офіс товариства розташований у місті Харків. ТОВ «Уніплит» реалізує вироблену продукцію в Україні та Європі.

Свою діяльність ТОВ «Уніплит» будує на принципах збереження навколишнього середовища, тому використовує лише ліквідну деревину. ТОВ «Уніплит» пройшло сертифікацію за стандартами FSC (Forest Stewardship Council) і це є свідченням того, що продукція товариства виготовлена із деревини, яка отримана із законних джерел відповідальними лісозаготівельниками, дотримуючись міжнародних екологічних та соціальних вимог.

Основними пріоритетами функціонування ТОВ «Уніплит» є знаходження нових сучасних сфер застосування продукції деревообробки, покращення асортиментної політики, підвищення якості продукції.

ТОВ «Уніплит» відоме в Україні його соціальними проєктами, які націлені на розвиток Карпатського краю (так, ТОВ «Уніплит» поновив гірський туристичний маршрут Карпатського трамвая), а також долучає дітей і молодь до арт-проєктів (зокрема, «Умілі ручки»).

Під час роботи з клієнтами ТОВ «Уніплит» концентрує свою увагу не лише на компаніях, які зайняті у виробничій сфері, але і на кінцевому споживачі.

Господарська діяльність відбувається у відповідності до норм чинного законодавства.

Майно ТОВ «Уніплит» складається як із необоротних так і оборотних активів, а джерелами формування майна є власні та позикові фінансові ресурси.

Основні абсолютні показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «Уніплит» за 2018 – 2021 роки наведені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «Уніплит» за 2018 – 2021 рр., тис. грн.

Показник	Рік				Відхилення (+/-) 2021 р. / 2018 р.
	2018	2019	2020	2021	
Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг	542687	449726	369014	528862	-13825
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	443836	380988	255612	379372	-64464
Чистий прибуток (збиток)	10384	-27560	27267	42648	32264
Оборотні активи	227191	187655	218305	242917	15726
Необоротні активи	137689	138872	127909	170046	32357
Власний капітал	260049	230270	257006	299503	39454
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	8373	8243	-	10112	1739
Поточні зобов'язання і забезпечення	96458	88014	89208	103348	6890
Валюта балансу	364880	326527	346214	412963	48083

Протягом 2018-2021 рр. в цілому спостерігалось зменшення розміру чистого доходу від реалізації ТОВ «Уніплит» на 13825 тис. грн. або на 2,5 %. Слід зазначити, що за період 2020-2021 рр. відбулося зростання чистого доходу на 159848 тис. грн. або на 43 %, що є свідченням збільшення обсягів реалізації продукції. За період аналізу спостерігалось також зменшення обсягу собівартості реалізованої продукції на 64464 тис. грн. При цьому, розмір собівартості продукції за 2020-2021 рр. збільшився, а саме на 123760 тис. грн. (на 57 %), що

негативно відобразилося на розмірі отриманого фінансового результату від операційної діяльності.

Здійснюючи аналіз динаміки чистого прибутку (збитку) товариства, можна зазначити, що він коливався по роках, а у 2019 році ТОВ «Уніплит» отримало збиток в розмірі 27560 тис. грн. За 2018-2021 рр. сума прибутку товариства збільшилася на 32264 тис. грн. або у 3,1 рази, і це позитивно вплинуло на діяльність товариства.

Оборотні та необоротні активи ТОВ у 2021 р. збільшилися у порівнянні з 2018 роком на 32357 тис. грн. та 15726 тис. грн. відповідно. Це є свідченням збільшення майнової бази підприємства.

Розміри власного та позикового капіталів також збільшилися на 39454 тис. грн. та 8629 тис. грн., що свідчить про збільшення обсягів джерел фінансування підприємства.

Використовуючи фінансову звітність ТОВ «Уніплит» (додаток Е), здійснимо аналіз фінансового стану ТОВ «Уніплит».

Аналіз фінансового стану товариства розпочнемо з аналізу його майнового стану (рисунок 2.1).

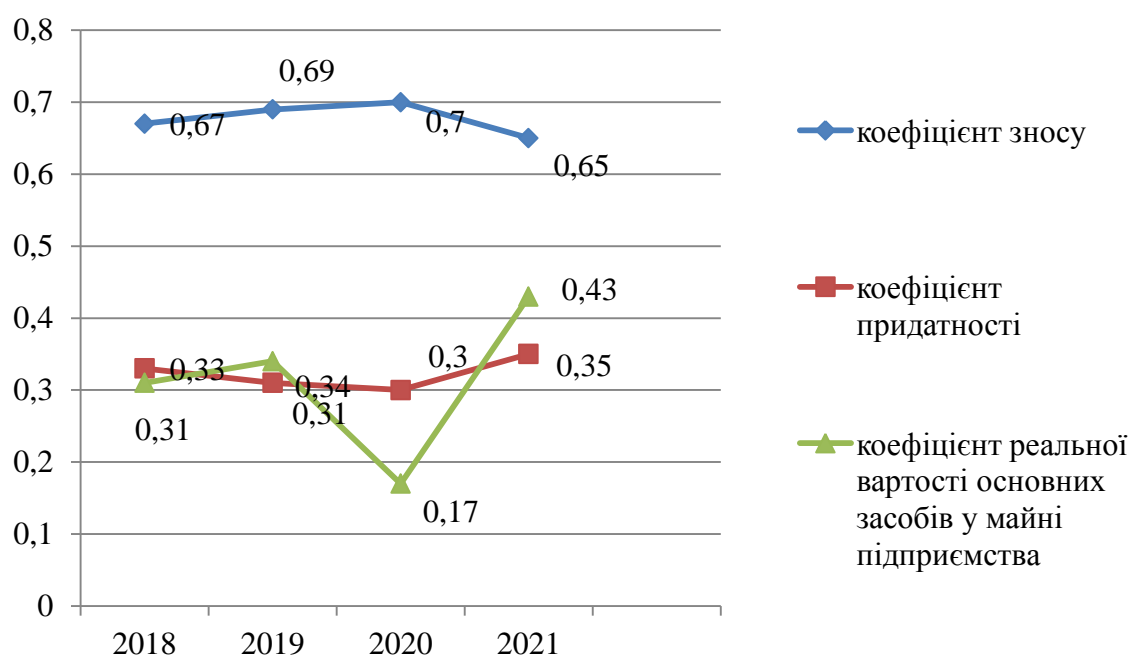

Рисунок 2.1 – Показники майнового стану ТОВ «Уніплит» за 2018 – 2021 рр.

Аналізуючи дані рисунку 2.1 зазначимо, що коефіцієнт зносу за 2018-2021 рр. зменшився на 0,02 од., але одночасно його значення не відповідає нормативу ($<0,5$). У 2021 році його значення дорівнювало 0,65, і це свідчить що 65 % основних засобів є зношеними, а отже потребують оновлення.

Коефіцієнт придатності підтверджує висновок щодо значного зношення основних засобів. За аналізований період він збільшився на 0,02 од. і на кінець 2021 року складав 0,35, тобто 35 % основних засобів є приданими для експлуатації.

Щодо коефіцієнту реальної вартості у майні товариства, то він збільшився на 0,12 од. і у 2021 році дорівнював 0,43. Така динаміка свідчить про збільшення розміру частки основних засобів у майні товариства з 31 % до 43 %.

Отже, можна зазначити, що майнова база ТОВ «Уніплит» має задовільний стан і потребує оновлення.

Наступним кроком є аналіз показників ліквідності ТОВ «Уніплит», динаміка яких наведена на рисунку 2.2.

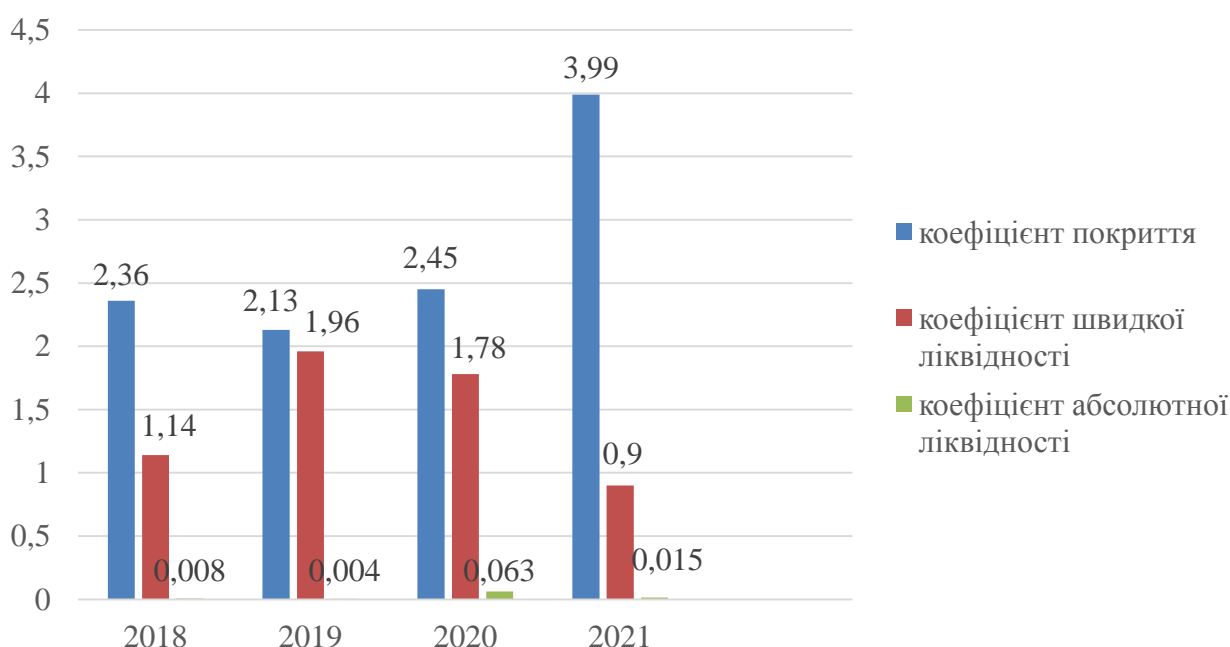

Рисунок 2.2 – Показники ліквідності ТОВ «Уніплит» за 2018-2021 рр.

Аналіз коефіцієнту покриття свідчить про те, що протягом 2018-2021 рр. він був більше 1, що показує наявність достатнього обсягу оборотних активів товариства, що можуть бути направлені на покриття поточних зобов'язань ТОВ «Уніплит».

Коефіцієнт швидкої ліквідності зменшився на 0,05 і при даній тенденції його значення перевищує нормативне (0,6-0,8) та дорівнює 0,9 у 2021 році. Його значення свідчать про платіжну можливість ТОВ «Уніплит» щодо покриття поточних зобов'язань у разі проведення своєчасних розрахунків із дебіторами і також про частину боргів товариства, які можуть бути сплачені негайно.

Аналіз коефіцієнту абсолютної ліквідності показав, що даний індикатор не відповідає нормативу (0,2-0,25), але за 2018-2021 рр. його значення дещо збільшилося, а саме на 0,07 і у 2021 році він дорівнював 0,015. Таке значення свідчить, що ТОВ «Уніплит» може негайно покрити за рахунок наявних грошових коштів лише 1,5 % поточної заборгованості.

На рисунку 2.3 наведена динаміка розміру чистого оборотного капіталу ТОВ «Уніплит».

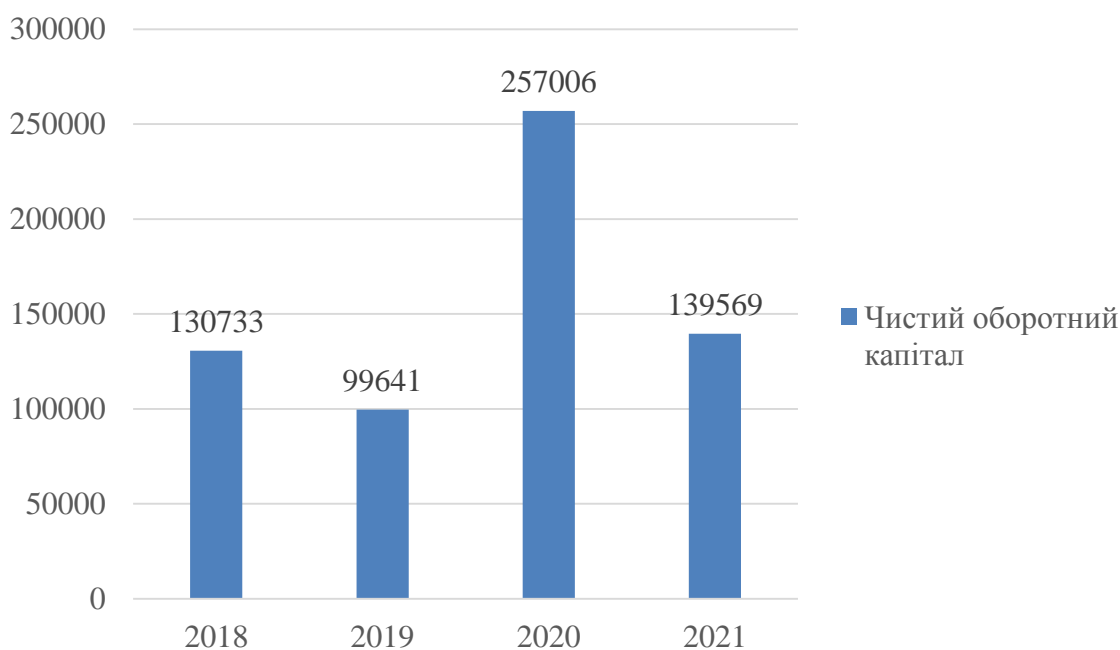

Рисунок 2.3 – Динаміка зміни чистого оборотного капіталу ТОВ «Уніплит» за 2018-2021 рр., тис. грн.

Чистий оборотний капітал ТОВ «Уніплит» не мав чіткої тенденції, але в цілому за даний період він збільшився на 8836 тис. грн. або на 7 %. Таку динаміку можна визначити як позитивну, оскільки вона характеризує можливість товариства розширювати його діяльність та розраховуватися за поточними зобов'язаннями.

Аналіз ефективності використання наявних ресурсів ТОВ «Уніплит» ми здійснимо на основі розрахунку показників ділової активності, що наведені на рисунках 2.4 і 2.5.

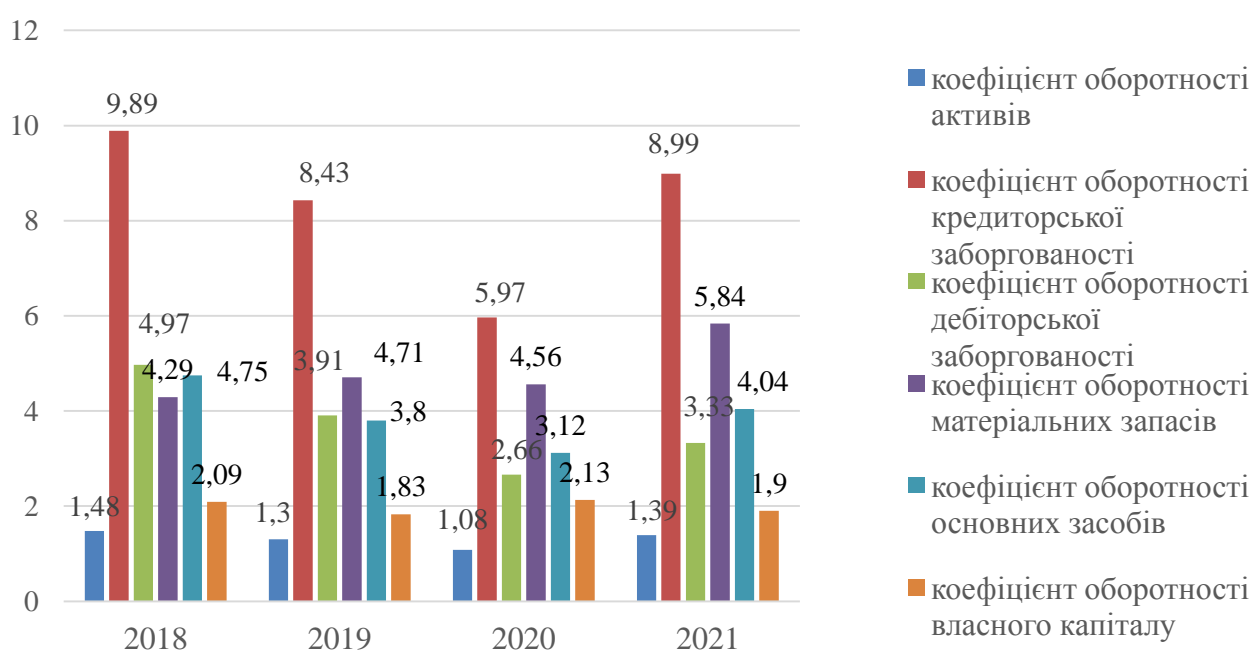

Рисунок 2.4 – Коефіцієнти ділової активності ТОВ «Уніплит» за 2018-2021 рр.

Коефіцієнт оборотності активів зменшився на 6 % з 1,48 у 2018 році до 1,39 у 2021 році. Це є негативною динамікою, адже зменшення швидкості обертання активів призводить до зниження рентабельності підприємства.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості за чотири роки зменшився на 0,9 і в 2021 році дорівнював 8,99. Тобто даний показник зменшився на 9 %. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості зменшився на 1,64 з 4,97 у 2018 році до 3,33 у 2021 році. Дані тенденції є ненегативними для

підприємства, оскільки свідчать про уповільнення швидкості обертання вищезазначених видів заборгованостей.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів у 2018 році дорівнював 4,29, а у 2021 р. – 5,84, отже відбулося зростання коефіцієнта майже на 36 %. Дана зміна свідчить про ефективне використання матеріальних запасів товариства.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу ТОВ «Уніплит» характеризує ефективність використання його власного капіталу. Даний показник має негативну тенденцію до зменшення. Така зміна свідчить про недостатньо ефективне використання власного капіталу за період аналізу.

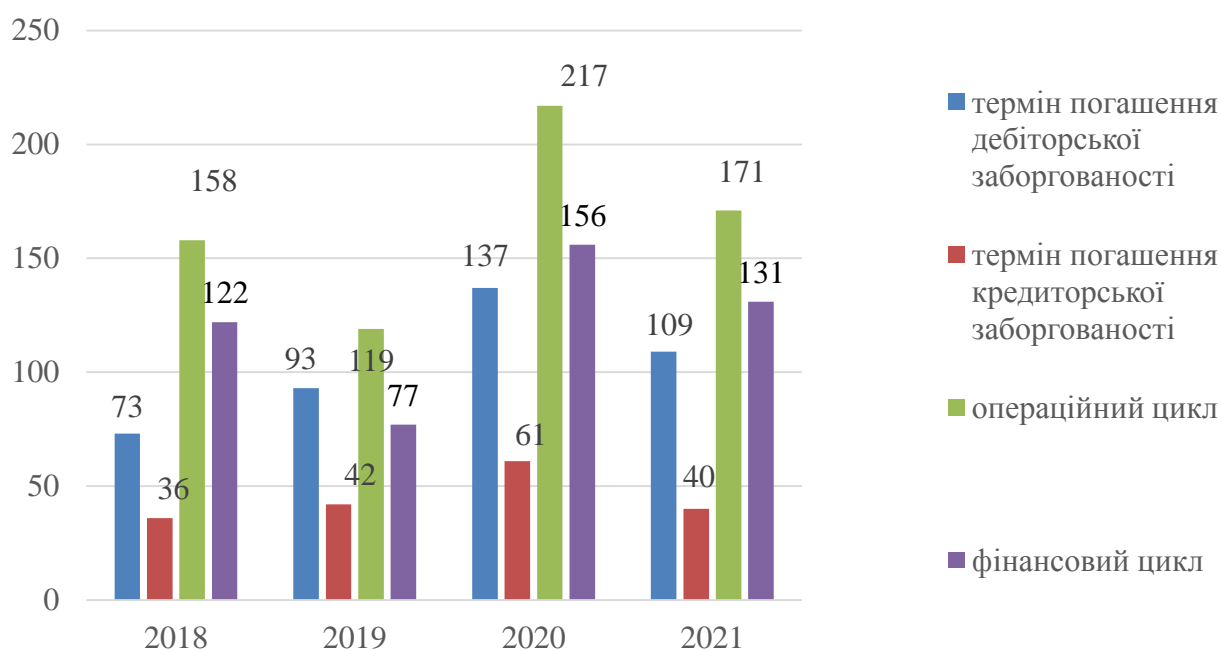

Рисунок 2.5 – Терміни ділової активності ТОВ «Уніплит» за 2018-2021 рр.

Терміни обертання дебіторської та кредиторської заборгованостей збільшилися за 2018-2021 рр. відповідно на 36 дн. і на 4 дня відповідно, що свідчить про погіршення стану розрахунків з контрагентами. Термін погашення дебіторської заборгованості більше терміну погашення кредиторської заборгованості і це є свідченням того, що підприємство погашає свою

заборгованість скоріше, ніж отримує кошти за реалізовану продукцію.

Збільшення тривалості операційного циклу на 13 днів свідчить про більш тривалий проміжок часу між купівлею запасів для виробничої діяльності і надходженням коштів від продажу виробленої із них продукції.

Фінансовий цикл товариства збільшився на 9 днів і у 2021 році дорівнював 131 день. Така тенденція є свідченням збільшення часового інтервалу, протягом якого ВОК виконують один оборот.

Узагальнюючи вищенаведене можна зазначити, що показники ділової активності свідчать про недостатньо ефективне використання ресурсів ТОВ «Уніплит».

Важливим етапом аналізу діяльності підприємства є оцінка показників рентабельності, які дають можливість оцінити прибутковість його функціонування (рисунок 2.6).

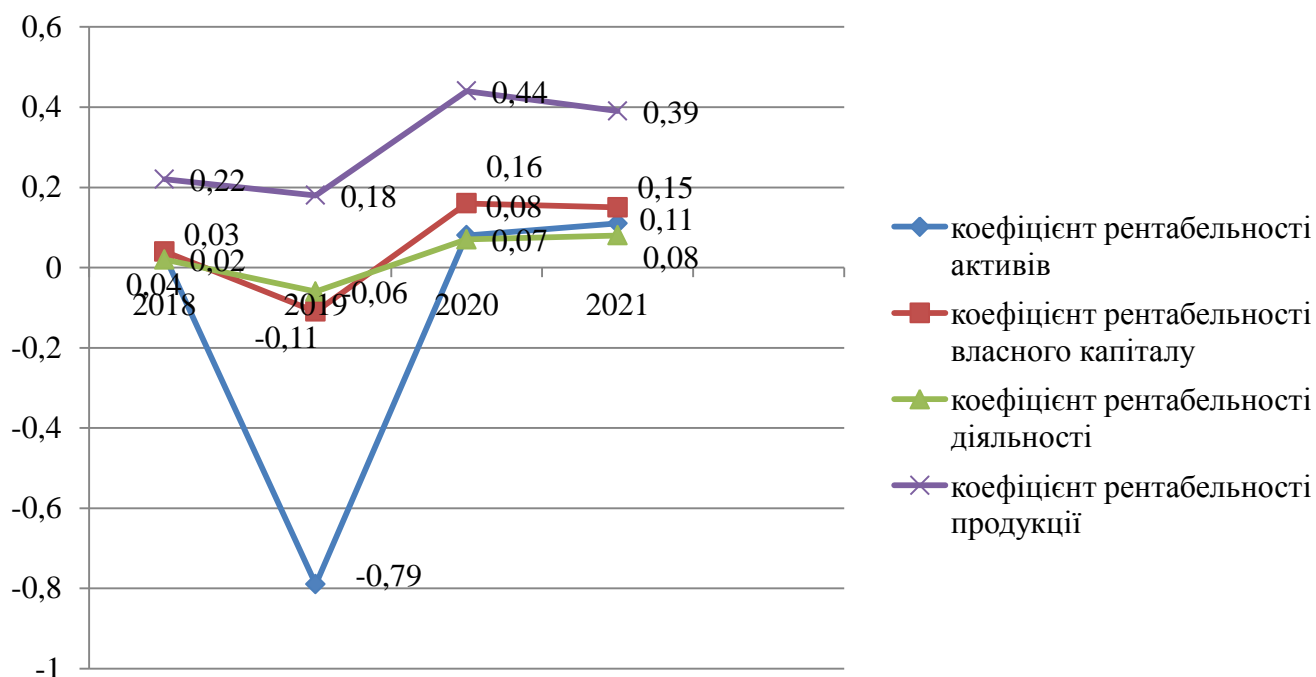

Рисунок 2.6 – Показники рентабельності ТОВ «Уніплит» за 2018-2021 рр.

Вищенаведені показники свідчать про те, що у 2019 році діяльність підприємства була збитковою, а протягом решти років була прибутковою. Привертає увагу той факт, що в цілому за 2018-2021 рр. коефіцієнти рентабельності збільшилися і це пов'язано зі збільшенням розміру прибутку (окрім 2019 р.). Найбільше значення зазначених показників рентабельності було у 2021 р. і це є свідченням найбільшої ефективності діяльності товариства в цьому році.

Отже, на основі проведеного фінансового аналізу можна зробити висновок про задовільний фінансовий стан ТОВ «Уніплит». Так, у товариства спостерігається значний ступінь зношеності основних засобів; підприємство здатне покривати свої поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів, окрім покриття, за рахунок грошових коштів; є проблеми із діловою активністю, про що свідчать тенденції до зниження швидкості оборотності ресурсів і збільшення періодів погашення кредиторської і дебіторської заборгованостей; діяльність товариства є прибутковою останні роки, що позитивно впливає на процес внутрішнього фінансування діяльності ТОВ «Уніплит».

2.2. Аналіз фінансової стійкості ТОВ «Уніплит»

Оцінка ФСП відбувається на основі даних балансу підприємства. Фінансова стійкість суб'єкта підприємництва визначається абсолютними та відносними показниками. На основі абсолютних показників здійснюється визначення типу ФСП. Розрахунок абсолютних індикаторів ФСП наведено в таблиці 2.2.

За даними таблиці ми можемо зробити висновок, що протягом 2018-2021 рр. ТОВ «Уніплит» мало абсолютний тип ФС, який характеризується здатністю підприємства забезпечувати запаси і витрати за рахунок власного оборотного капіталу, отже можна зазначити, що підприємство є незалежним від кредиторів.

Таблиця 2.2 – Абсолютні показники ТОВ «Уніплит» за 2018 – 2021 рр., тис. грн.

Показник	Рік			
	2018	2019	2020	2021
Джерела власних коштів	260049	230270	257006	299503
Необоротні активи	137689	138872	127909	170046
Наявність власних оборотних активів	122360	91398	129097	129457
Довгострокові позикові кошти	8373	8243	-	10112
Наявність власних і довгострокових позикових джерел	130733	99641	129097	139569
Короткострокові позикові кошти	96458	88014	89208	103348
Загальна величина основних джерел формування запасів	227191	187655	218305	242917
Загальна величина запасів і витрат	103312	58615	53600	76303
Тривимірний показник типу ФС	(1; 1; 1)	(1; 1; 1)	(1; 1; 1)	(1; 1; 1)
Тип фінансової стійкості	Абсолютний	Абсолютний	Абсолютний	Абсолютний

Наступним етапом аналізу ФСП є оцінка показників капіталізації, які надають характеристику ФС суб'єкта господарювання з точки зору структури джерел фінансових ресурсів, оскільки ФС товариства залежить від оптимальної структури джерел капіталу, а саме від співвідношення як власних так і позикових коштів (рисунок 2.7).

Коефіцієнт автономії за 2018-2021 рр. коливався по роках, але в цілому мав тенденцію до збільшення, а саме на 0,02. Його значення відповідало нормативу, і на кінець 2021 року дорівнювало 0,73, отже 73 % у структурі капіталу ТОВ «Уніплит» займають власні фінансові ресурси, що є свідченням фінансової автономії товариства.

Значення коефіцієнта фінансової залежності ТОВ «Уніплит» відповідало нормативу і мало тенденцію до зменшення. Так він зменшився на 0,02 і у 2021 році дорівнював 1,38. Така зміна свідчить про незалежність товариства від залучення позикових коштів, а також про зниження ризику інвесторів, що пов'язано зі зниженням можливості банкрутства ТОВ «Уніплит».

Що стосується коефіцієнту фінансування, то у 2021 році він склав 0,38, що на 0,02 менше ніж у 2018 році, що також свідчить про зниження залежності від позикового капіталу.

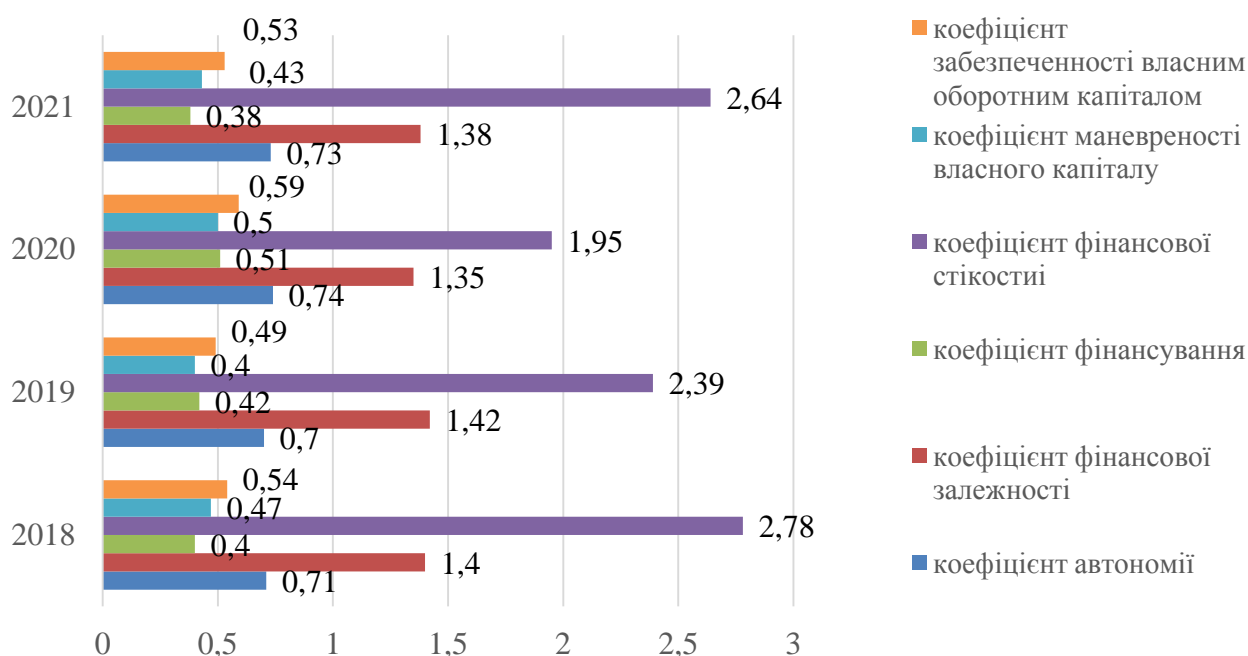

Рисунок 2.7 – Показники фінансової стійкості ТОВ «Уніплит» за 2018-2021 рр.

Про достатній запас ФС ТОВ «Уніплит» і його відносну незалежність від зовнішніх джерел фінансування свідчать значення коефіцієнту ФС. За період аналізу він зменшився на 0,14 і у 2021 році дорівнював 2,64, що відповідає нормативу.

Зниження значення коефіцієнту маневреності власного капіталу на 0,04 показує про зменшення частки власних коштів, що вкладені в оборотні активи. На кінець 2021 року він дорівнював 0,43, що відповідає нормативному значенню (не менше 0,2 – 0,5) і дозволяє гарантувати достатню гнучкість у використанні власних фінансових ресурсів.

Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом ТОВ «Уніплит» зменшився на 0,01 і у 2021р. дорівнював 0,53, і це показує, що 53 % оборотних

коштів товариства сформована за рахунок власного капіталу і це відповідає нормативу (не менше 10 %).

Наступним кроком аналізу відносних показників ФС є оцінка коефіцієнтів покриття (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 – Коефіцієнти покриття ТОВ «Уніплит» за 2018-2021 рр.

Показник	Рік			
	2018	2019	2020	2021
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	0,92	0,91	0,91	0,91
Коефіцієнт покриття інвестицій	0,74	0,73	0,74	0,75
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,03	0,04	0,03	0,03
Коефіцієнт забезпеченості за кредитами	2,93	-2,43	4,66	8,33

Коефіцієнт короткострокової заборгованості мав незначні зміни в бік зменшення, а саме на 0,01. Він показує, що питома вага короткострокових зобов'язань ТОВ «Уніплит» у загальній сумі зобов'язань складає, протягом останніх трьох років, 91 %, що перевищує нормативний інтервал – 0,5-0,6. Зниження даного індикатора, свідчить про покращення ФС суб'єкта господарювання.

Протягом 2018-2021 рр. коефіцієнт покриття інвестицій збільшився з 0,74 до 0,75, отже питома вага власного капіталу та довгострокових зобов'язань у сукупних джерелах фінансування товариства складає 75 %. У 2021 році значення коефіцієнта відповідало нормативу – 0,75-0,9.

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів дорівнював 0,03 (окрім у 2019 р.) і показує, що 3 % позикових ресурсів було використано в процесі фінансування капітальних вкладень. Таке значення індикатора не відповідає нормативним межах – 0,4-0,5.

Коефіцієнт забезпеченості за кредитами ТОВ «Уніплит» дозволяє оцінити ступінь захисту кредиторів від невиконання зобов'язань щодо сплати процентних

платежів. Збільшення даного показника на 5,4 п., до рівня 8,33 у 2021 р., є свідченням про зменшення витрат товариства на виплату відсотків за кредитом.

Важливим етапом аналізу ФС ТОВ «Уніплит» є визначення ЗФС, який дає можливість здійснювати обґрунтування прийняття управлінських рішень (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 – Розрахунок ЗФС ТОВ «Уніплит» за 2018-2021 рр.

Показник	Роки			
	2018	2019	2020	2021
Валова маржа, тис. грн.	98851	68738	113402	149490
Коефіцієнт валової маржі	0,18	0,15	0,31	0,28
Межа рентабельності, тис. грн.	420455,6	519053,3	223635,5	321717,9
Запас фінансової міцності, тис. грн.	122231,4	-69327,3	145378,5	207144,1
Коефіцієнт запасу фінансової міцності	0,23	-0,15	0,39	0,39

За даними таблиці ми спостерігаємо, що у ТОВ «Уніплит» ЗФС збільшувався за період аналізу (окрім 2019 р., коли його значення було від'ємним) і це свідчить про зростаючий рівень захищеності операційної діяльності, що є у товариства і який можна використати у несприятливих умовах. Також отримані значення ЗФС за 2018, 2020-201 рр. свідчать про наявність захищеності кредиторів та контрагентів від несплати ТОВ «Уніплит» грошових коштів за рахунками.

З метою оцінки ФСП доцільно використовувати інтегральний підхід, у відповідності до якого здійснюється розрахунок узагальнюючого показника зміни ФС (додаток Ж).

Згідно за даним підходом, використовуючи формулу 1 додатку Ж, узагальнюючий показник зміни ФС ТОВ «Уніплит» за період 2020-2021 рр. дорівнює 0,7, і це значення є свідченням збільшення ФСП, оскільки $ФС > 0$.

Отже, результати проведеного аналізу ФС ТОВ «Уніплит» свідчать, що протягом 2018–2021 рр. товариство було фінансово стійким, а це є однією із необхідних умов ефективного його функціонування.

2.3 Напрями удосконалення управління фінансовою стійкістю ТОВ «Уніплит»

Однією із складових системи УФСП є проведення якісної оцінки ФСП. Як правило, використовують абсолютні та відносні показники ФС. З метою удосконалення даного процесу доцільно застосовувати сучасні методичні підходи аналізу ФСП. Одним із альтернативних підходів щодо оцінки ФСП, використовуючи абсолютні показники, може бути розрахунок окремих індикаторів ФС. За основу в розробці зазначеного методичного підходу покладено методику Абрютіної М. С. та порівняння пасивів, які було згруповано за належністю до підприємства та термінами залучення з активами, що були згруповані за формою функціонування та ступенем ліквідності [14]. Інформаційною базою групування активів і пасивів є форма фінансової звітності № 1 «Баланс» (рисунок 2.8).

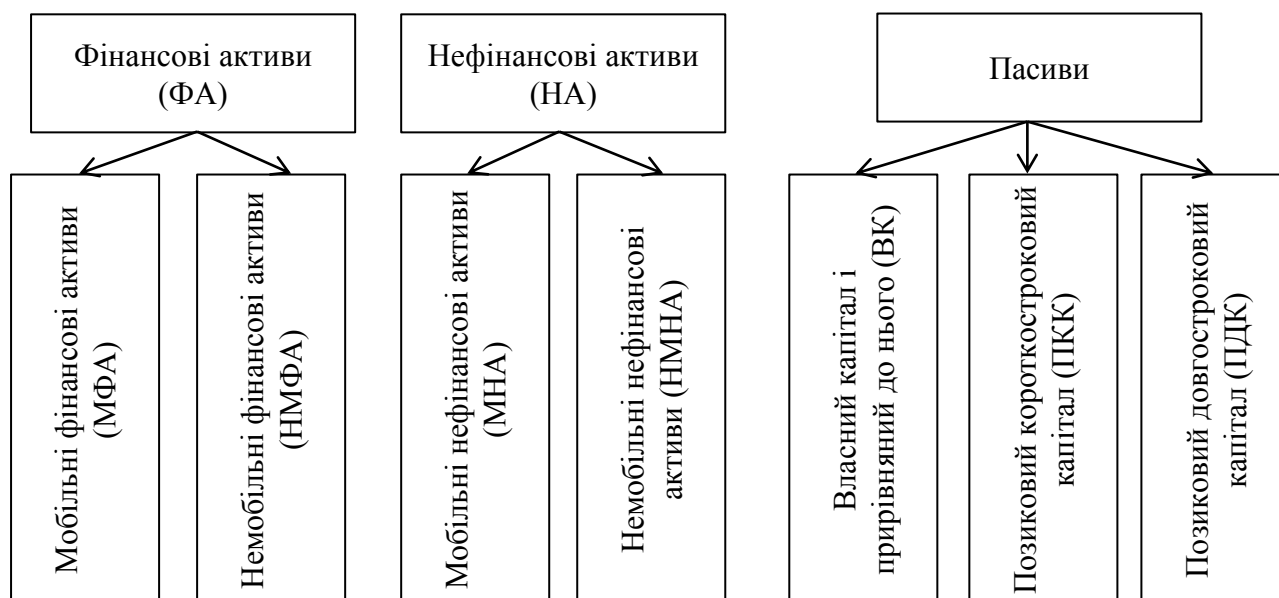

Рисунок 2.8 – Групування активів та пасивів підприємства з метою розрахунку індикаторів ФС

Алгоритм здійснення групування активів і пасивів суб'єкта підприємництва подано у додатку И. Результати групування для ТОВ «Уніплит» представлені в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Групування активів та пасивів ТОВ «Уніплит» з метою розрахунку індикаторів фінансової стійкості

Показник	Рік			
	2018	2019	2020	2021
Мобільні фінансові активи (МФА)	10693	6982	9919	1986
Немобільні фінансові активи (НМФА)	119168	136676	166641	185667
Разом фінансові активи (ФА)	129861	143658	176560	187653
Мобільні нефінансові активи (МНА)	103312	58615	53600	76303
Немобільні нефінансові активи (НМНА)	131707	124254	116054	149007
Разом нефінансові активи (НА)	235019	182869	169654	225310
Власний капітал і прирівняний до нього (ВК)	260049	230270	257006	299503
Позиковий короткостроковий капітал (ПКК)	96458	88014	89208	103348
Позиковий довгостроковий капітал (ПДК)	8373	8243	0	10112
Разом позиковий капітал (ПК)	104831	96257	89208	113460

З метою здійснення ідентифікації типу ФСП необхідно розраховувати три групи індикаторів ФС, а саме покриття нефінансових активів (ПНАІ, ПНАІІ), покриття короткострокового позикового капіталу (ППККІ, ППККІІ, ППККІІІ, ППКК ІV) і покриття довгострокового позикового капіталу (ППДКІ, ППДКІІ, ППДКІІІ, ППДК ІV) (додаток К).

Розраховані значення індикаторів ФС ТОВ «Уніплит» за різними групами наведено в таблиці 2.6.

Умовою забезпечення ФСП є перевищення значень усіх індикаторів 0. Система ідентифікації стану ФСП у відповідності до варіантів поєднання значень індикаторів наведена в таблиці 2.7, згідно з якою ФС поділяється на абсолютну, стійку та нестійку, а також нестійкість, яка, визначається як стійка, нестійка, передкризова та кризова.

Таблиця 2.6 – Розраховані значення індикаторів ФС ТОВ «Уніплит»

Індикатор ФС	Рік			
	2018	2019	2020	2021
ПНА I	128342	106016	140952	150496
ПНА II	25030	47401	87352	74193
ППКК I	-85765	-81032	-79289	-101362
ППКК II	33403	55644	87352	84305
ППКК III	17547	-22417	-25689	-25059
ППКК IV	136715	114259	140952	160608
ППДК I	123334	116011	116054	138895
ППДК II	226646	174626	169654	215198
ППДК III	242502	252687	282695	324562
ППДК IV	358353	298880	285708	364205

Згідно даних таблиць 2.6 та 2.7 можна зробити висновок, що у ТОВ «Уніплит» протягом 2018-2021 рр. ФСП можна охарактеризувати як стійку (ПНА I > 0, ППКК II > 0, ППДК II > 0).

Застосування даної методики дає можливість визначення стану ФС та є основою для розробки обґрунтованих шляхів її підвищення.

Таблиця 2.7 – Ідентифікація стану фінансової стійкості підприємства в залежності від значень її індикаторів [14]

Характеристика стану фінансової стійкості	Умова відповідно до стану фінансових індикаторів
1	2
Стійкість	
абсолютна	ПНА I > 0, ППКК I > 0, ППДК I > 0
стійка	ПНА I > 0, ППКК II > 0, ППДК II > 0 або ПНА I > 0, ППКК I < 0, ППДК I > 0 або ПНА I > 0, ППКК I > 0, ППДК I < 0
нестійка	ПНА I > 0, ППКК III > 0, ППДК III > 0 або ПНА I > 0, ППКК II < 0, ППДК II > 0 або ПНА I > 0, ППКК II > 0, ППДК II < 0
Нестійкість	
стійка	ПНА II > 0, ППКК II > 0, ППДК II > 0
нестійка	ПНА II > 0, ППКК III > 0, ППДК III > 0 або ПНА II > 0, ППКК II < 0, ППДК II > 0 або ПНА I > 0, ППКК II > 0, ППДК II < 0

Продовження таблиці 2.7

1	2
передкризова	ПНА II>0, ППКК IV>0, ППДК IV>0 або ПНА II>0, ППКК III<0, ППДК III>0 або ПНА II>0, ППКК III>0, ППДК III<0 або ПНА II<0, ППКК III<0, ППДК III>0 або ПНА II<0, ППКК III>0, ППДК III<0
кризова	ПНА II<0, ППКК IV>0, ППДК IV>0 або ПНА II<0, ППКК IV<0, ППДК IV>0 або ПНА II<0, ППКК IV>0, ППДК IV<0 або ПНА II<0, ППКК IV<0, ППДК IV<0

Слід зазначити, що в сучасних умовах економічного розвитку суб'єкти підприємництва прагнуть зберегти достатній рівень їх ФС. У зв'язку з цим, постає питання щодо формування оптимального співвідношення власного і позикового капіталів з метою підвищення рівня ФСП. На сьогоднішній день існують різні методики щодо оптимізації структури капіталу. Варіативність критеріїв оптимізації структури капіталу підприємства призводить до ситуації, коли менеджери підприємства мають обрати найбільш ефективні із них, враховуючі свої суб'єктивні ставлення до фінансового ризику.

Виокремлюють три найбільш поширених критеріїв оптимізації структури капіталу:

- максимізація рентабельності власного капіталу;
- мінімізація середньозваженої вартості капіталу;
- мінімізація рівня фінансових ризиків [25].

Проведемо оптимізацію структури капіталу ТОВ «Уніплит» у відповідності до вищенаведених критеріїв. Метод оптимізації структури капіталу за критерієм максимізації власного капіталу ґрунтується на застосуванні механізму фінансового левериджу, формула якого наведена у додатку Л. У таблиці 2.8 здійснено розрахунки за даним критерієм у відповідності до варіантів пропорцій складових капіталу.

За даними таблиці можна зазначити, що найбільше значення коефіцієнту фінансової рентабельності спостерігається за умови співвідношення власного та позикового капіталу як 83%:17%, а також при умові позитивного значення

диференціалу фінансового важеля.

Таблиця 2.8 – Оптимізація структури капіталу ТОВ «Уніплит» у відповідності до критерію максимізації рівня фінансової рентабельності

Показник	Рік				
	1	2	3	4	5
Власний капітал, тис. грн	299503	299503	299503	299503	299503
Сума позикового капіталу, тис. грн	29950	59901	89850	149752	209652
Загальний обсяг капіталу	329453	359404	389353	449255	509155
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,16	0,25	0,24	0,20	-0,29
Коефіцієнт економічної рентабельності активів, %	11	11	11	11	11
Середній рівень процента за кредит, %	9	9,5	10	10,5	11,5
Валовий прибуток без урахування процентів за кредит	36239,83	39534,44	42828,83	49418,05	56007,05
Сума сплачених процентів за кредит	2695,5	5690,59	8985,0	15723,96	24109,98
Валовий прибуток з урахуванням суми процентів за кредит	33544,33	33843,845	33843,83	33694,09	31897,07
Ставка податку на прибуток, %	18	18	18	18	18
Сума податку на прибуток	6037,98	6091,89	6091,89	6064,94	5741,47
Чистий прибуток	27506,35	27751,95	27751,94	27629,15	26155,60
Чиста рентабельність власного капіталу, %	9,0	9,3	9,2	9,1	8,7

У варіантах 3-4 спостерігається зниження рентабельності власного капіталу при збільшенні частки позикового капіталу. У варіанті 5 диференціал фінансового важеля є від'ємним і спостерігається зниження рентабельності власного капіталу, оскільки частина чистого прибутку, що генерується власним капіталом, направляється на формування використовуваного позикового капіталу за більш високими ставками відсотків.

У таблиці 2.9 здійснено розрахунок середньозваженої вартості капіталу

ТОВ «Уніплит» за різними співвідношеннями його складових.

Таблиця 2.9 – Оптимізація структури капіталу ТОВ «Уніплит» за критерієм мінімізації його вартості

Показник	Варіанти				
	1	2	3	4	5
Загальна потреба в додатковому капіталі	100	100	100	100	100
Варіанти структури капіталу, %:					
- власний капітал	10	30	50	70	90
- позиковий капітал	90	70	50	30	10
Вартість власного капіталу, %	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
Відсотки за кредит, %	11,5	11	10,5	10	9,5
Ставка податку на прибуток, %	18	18	18	18	18
Податковий коректор	0,82	0,82	0,82	0,82	0,82
Вартість складових частин капіталу, %:					
- власний капітал	0,45	1,35	2,25	3,15	4,05
- позиковий капітал	8,49	6,31	4,31	2,46	0,78
Середньозважена вартість капіталу, %	8,94	7,66	6,56	5,61	4,83

Мінімальне значення середньозваженої вартості капіталу (4,83%) ТОВ «Уніплит» спостерігається у п'ятому варіанті, який передбачає співвідношення власного та позикового капіталів як 90%:10 % і це є оптимальним значенням за критерієм мінімізації вартості капіталу.

Наступним є розгляд методу оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків. Для цього необхідно здійснити оптимальний розподіл капіталу суб'єкта підприємництва на власний, короткостроковий та довгостроковий позиковий застосовуючи модель прийняття рішень із урахуванням трьох підходів щодо фінансування капіталу підприємства - агресивного, помірнього, консервативного (рисунок 2.9) [25].

Метою агресивного підходу є мінімізація всіх форм страхових резервів та забезпечення високого рівня ефективності використання фінансових ресурсів підприємства в процесі здійснення господарської діяльності.

Помірний підхід націлений на забезпечення задоволення поточних потреб у повному обсязі за всіма видами оборотних активів та створення страхових резервів у разі якщо відбудуться проблеми в процесі операційної діяльності

підприємства. Даний підхід демонструє оптимальну паритетність щодо співвідношення між рівнями ризику і ефективністю використання фінансових ресурсів.

Склад активів підприємства	Консервативний підхід	Компромісний підхід	Агресивний підхід
Змінна частина оборотних активів	КП	КП	КП
Постійна частина оборотних активів	ДПК+В	ДПК+В	ДПК+В
Необоротні активи			

Рисунок 2.9 – Основні підходи до фінансування активів підприємства

Консервативний підхід націлений на забезпечення процесу операційної діяльності, та який гарантує скорочення операційних і фінансових ризиків, але, при цьому має негативний вплив на ефективність використання оборотних активів, а саме на їхній обіг та рівень рентабельності.

Визначимо рекомендовані межі щодо позикового капіталу в залежності від стратегії фінансування активів підприємства, враховуючи їх поділ на необоротні, постійну частину та змінну частину оборотних активів (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10 – Значення складових капіталу ТОВ «Уніплит» за різними підходами оптимізації капіталу за критерієм мінімізація рівня фінансових ризиків, тис. грн.

Складові капіталу	Підхід		
	агресивний	помірний	консервативний
Короткостроковий позиковий капітал	136278	123889	68965
Довгостроковий позиковий капітал	123889	68965	27669
Власний капітал	152796	220109	316329

В таблиці 2.11 наведена структура складових капіталу ТОВ «Уніплит» за різними підходами.

Таблиця 2.11 – Варіанти структури капіталу ТОВ «Уніплит» за різними підходами оптимізації капіталу за критерієм мінімізація рівня фінансових ризиків, %

Складові капіталу	Підхід		
	агресивний	помірний	консервативний
Короткостроковий позиковий капітал	33	30	17
Довгостроковий позиковий капітал	30	17	7
Власний капітал	37	53	76

Виходячи із проведених розрахунків, можна зазначити, що ТОВ «Уніплит» доцільно сформувавши структуру капіталу за консервативним підходом з метою фінансування активів, оскільки він є найменш ризиковим для товариства. Вагомою перевагою даного підходу є те, що з метою фінансування змінної частини оборотних активів залучається незначна питома вага короткострокового позикового капіталу (17 % для ТОВ «Уніплит»), а власний та довгостроковий позиковий капітал складають основну частину джерел фінансового забезпечення (відповідно 76 % та 7 %), що в свою чергу позитивно впливає на забезпечення ФСП.

Здійснивши оптимізацію структури капіталу ТОВ «Уніплит» за різними підходами узагальнимо результати та наведемо їх на рисунку 2.10.

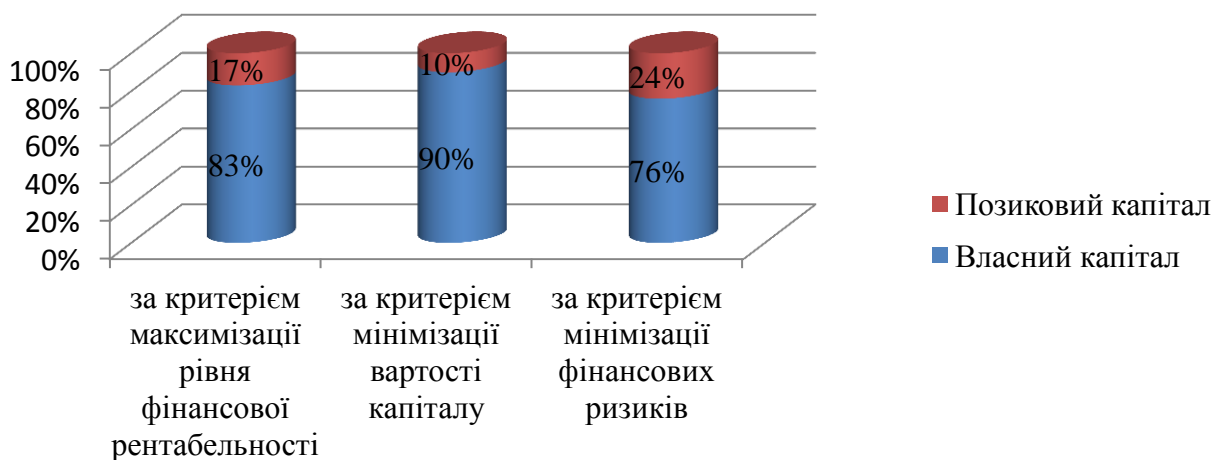

Рисунок 2.13 – Оптимальна структура капіталу ТОВ «Уніплит» за різними критеріями

Оцінюючи результати розрахунків оптимальної структури капіталу за різними критеріями, ми прийшли до висновку, що найкращою структурою для ТОВ «Уніплит» є 76 % власного капіталу і 24 % позикового капіталу, і це пов'язано з тим, що саме таке співвідношення забезпечує мінімізацію фінансових ризиків і воно найбільш наближене до існуючої структури фінансових ресурсів, а також гарантує достатній рівень ФС товариства.

Отже, УФС є важливою складовою фінансового менеджменту на підприємстві та необхідною передумовою стабільного розвитку суб'єкта господарювання. Забезпечення достатнього рівня ФС та управління нею є пріоритетними завданнями власників та менеджерів вітчизняних підприємств.

ВИСНОВКИ

В умовах сьогодення важливу роль в процесі функціонування підприємств має фінансова стійкість, яка є багатогранною та винятковою категорією, оскільки дає змогу оцінити діяльність підприємства з точки зору стабільного та конкурентоспроможного положення на ринку. ФС є підґрунтям для нормального функціонування підприємств і поступового зростання їх економічного потенціалу. Не існує єдиного погляду щодо сутності поняття ФС. Науковці трактують дану дефініцію по різному, використовуючи різні підходи. На нашу думку, ФСП це економічна категорія, яка характеризує такий стан фінансових ресурсів підприємства при якому відбувається забезпечення безперервного виробничого процесу та подальшого його розвитку, гарантується постійна платоспроможність та фінансова незалежність підприємства. ФСП формується під впливом різних факторів, і при цьому, привертає увагу той факт, що більшість науковців зосереджують свою увагу на дослідженні саме внутрішніх та зовнішніх факторів, які здійснюють вплив на ФСП.

Важливою складовою в процесі здійснення управління ФСП є аналіз ФС, який дає можливість здійснити оцінку здатності підприємства адаптуватися до зовнішніх умов і визначити ступінь його незалежності від зовнішніх фінансового забезпечення. Аналіз ФС передбачає розрахунок таких груп показників, як абсолютних, що визначають рівень фінансової забезпеченості запасів за рахунок різних джерел; відносних, що надають характеристику ФСП враховуючи структуру та стан активів і джерел формування капіталу; порогу рентабельності та запасу ФС.

Проведений аналіз ФС вітчизняних підприємств дав нам можливість зробити висновок, що протягом 2017-2020 рр. спостерігався дефіцит власного капіталу в структурі капіталу підприємств України, а отже у них виникає залежність від позикових фінансових ресурсів. Розраховані відносні показники не відповідають нормативним значенням і свідчать про недостатньо стійкий

фінансовий стан українських підприємств, що негативно впливає на їх фінансово-господарську діяльність. Значний обсяг позикових фінансових ресурсів негативно відображається на фінансовій автономії, незалежності та стійкості підприємств України.

З метою досягнення необхідного рівня ФС необхідно здійснювати ефективне управління нею. На нашу думку, УФС являє собою сукупність стратегічних і оперативних управлінських рішень щодо формування та розподілу фінансових ресурсів з метою досягнення підприємством необхідного рівня фінансової стійкості. Метою УФС є досягнення оптимальної структури капіталу, за якої у суб'єкта підприємництва буде досягнутий достатній рівень ліквідності та платоспроможності, зростання прибутковості діяльності в умовах можливого ризику, а це в свою чергу позитивно вплине на стабільність функціонування і підвищення ринкової вартості підприємства.

Для досягнення визначеної мети УФС підприємство має забезпечити виконання таких задач, як оптимізація структури капіталу і активів; забезпечення платоспроможності і кредитоспроможності; збалансування та оптимізація структури грошових потоків.

УФСП має відбуватися за чітко визначеними етапами, які мають бути послідовними. Від правильності організації даного процесу залежить ефективність діяльності підприємства.

ТОВ «Уніплит» є учасником вітчизняного деревообробного ринку в сегменті виробництва ДВП, фанери і пиломатеріалів, а також пакувальних товарів і паливних брикетів. Здійснивши аналіз фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Уніплит» за 2018 – 2021 рр. ми прийшли до висновку, що чистий дохід за період аналізу зменшився, але за останній рік відбулося його значне збільшення, що є свідченням зростання обсягів реалізації продукції. Протягом 2020-2021 рр. роки товариство є прибутковим і це позитивно впливає на його ФС. Збільшення розмірів необоротних та оборотних активів, а відповідно власного і позикового капіталів є свідченням про розширення діяльності ТОВ «Уніплит».

На основі проведеного фінансового аналізу можна зробити висновок про задовільний фінансовий стан ТОВ «Уніплит». Так, у товариства спостерігається значний ступінь зношеності основних засобів; підприємство здатне покривати свої поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів, окрім покриття, за рахунок грошових коштів; є проблеми із діловою активністю, про що свідчать тенденції до зниження швидкості оборотності ресурсів і збільшення періодів погашення кредиторської і дебіторської заборгованостей; діяльність товариства є прибутковою останні роки, що позитивно впливає на процес внутрішнього фінансування діяльності ТОВ «Уніплит».

Результати проведеного аналізу ФС ТОВ «Уніплит» свідчать, що у 2018–2021 рр. товариство було фінансово стійким. Так, визначивши тривимірний показник типу ФС, ми зробили висновок, що його можна охарактеризувати як абсолютний, а отже товариство здатне забезпечувати запаси і витрати за рахунок власного оборотного капіталу, тобто підприємство є незалежним від кредиторів. Відносні показники ФС ТОВ «Уніплит» відповідають нормативам і свідчать про фінансову незалежність і фінансову стійкість підприємства, що в свою чергу позитивно впливає на його подальший економічний розвиток.

Важливою складовою системи УФСП є проведення якісної оцінки ФСП. З метою удосконалення УФСП нами було запропоновано застосувати підхід щодо оцінки ФСП, використовуючи абсолютні показники, який ґрунтується на розрахунку індикаторів ФС. Зазначений методичний підхід полягає у порівнянні пасивів, які було згруповано за належністю до підприємства та термінами залучення з активами, що були згруповані за формою функціонування та ступенем ліквідності. З метою здійснення ідентифікації типу ФСП необхідно розраховувати три групи індикаторів ФС, а саме покриття нефінансових активів (ПНАІ, ПНАІІ), покриття короткострокового позикового капіталу (ППККІ, ППККІІ, ППККІІІ, ППКК ІV) і покриття довгострокового позикового капіталу (ППДКІ, ППДКІІ, ППДКІІІ, ППДК ІV). Умовою забезпечення ФСП є перевищення значень усіх індикаторів 0. Згідно проведених розрахунків ми

зробили висновок, що протягом 2018-2021 рр. ФСП ТОВ «Уніплит» можна охарактеризувати як стійку (ПНА I>0, ППКК II>0, ППДК II>0).

Також нами було здійснено оптимізацію структури капіталу з метою визначення найбільш оптимального співвідношення власних та позикових ресурсів задля забезпечення ФСП. Оптимізацію структури капіталу було проведено за різними критеріями. Здійснивши оптимізацію структури капіталу ТОВ «Уніплит» за різними підходами нами було зазначено, що найкращою структурою для ТОВ «Уніплит» є 76 % власного капіталу і 24 % позикового капіталу, і це пов'язано з тим, що саме таке співвідношення забезпечує мінімізацію фінансових ризиків і воно найбільш наближене до існуючої структури фінансових ресурсів, а також гарантує достатній рівень ФС товариства.

Отже, розробка та впровадження основних шляхів УФСП позитивно вплинуть на зростання рівня ФС товариства і підвищать його конкурентоспроможність на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2016. 592 с.
2. Бодарева Т. І., Шірінян Л. В. Управління фінансовою стійкістю підприємства. *Причорноморські економічні студії*. Випуск 35. 2018. С. 85-90.
3. Гапак Н. М., Капштан С. А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2014. Вип. 1. С. 191–196.
4. Голеско І. О. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства. *Економіка транспортного комплексу*. 2017. Вип. 30. С. 49-57.
5. Гончаренко О. М. Методичні аспекти оптимального управління стійкістю підприємства. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/D00.pdf> (дата звернення: 15.11.2022).
6. Довбня С. Б., Разганяєва Т. М. Методичні основи оцінки фінансової стійкості підприємства з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. 2020. Випуск 3 (59). С. 89-94.
7. Єлецьких С. Я. Послідовність етапів процесу управління розвитком промислового підприємства з позицій забезпечення його фінансової стійкості. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/145611272.pdf> (дата звернення: 22.10.2022).
8. Кириченко С. О., Ліннік І. М. Сучасний фінансовий стан підприємства та перспективи його розвитку. *Сучасні проблеми економіки та підприємництва*. 2015. Вип. 16. С. 261-265.
9. Коваль О. А., Літус П. Р. Управління фінансовою стійкістю підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. URL:

- <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8402> (дата звернення: 18.10.2022).
10. Ковальчук Н. О., Руснак Т. В. Фінансова стійкість вітчизняних підприємств як передумова їх стабільного функціонування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. В. 11. С. 368-371.
 11. Косарева І. П., Бут А. С. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства. *Молодий вчений*. 2017. Вип. 4. С. 678-682.
 12. Костирко Л. А., Євтушенко М. В. Фінансова стійкість корпоративних підприємств у категоріях економіко-вартісного тяжіння показників. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 21. С. 28-33.
 13. Крамаренко Г. О., Чорна О. Є. Фінансовий аналіз. Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 392 с.
 14. Кремень В. М., Щепетков С. Я. Оцінка фінансової стійкості підприємства. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/57810/7/Kremen_Otsiniuvannia_ (дата звернення: 27.10.2022).
 15. Крутова А. С., Нестеренко О. О. Мультифункціональна модель опису фінансового капіталу в інтегрованому звіті. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць*. 2017. Вип. 2. С. 397–404.
 16. Кузенко О. Л. Теоретичні підходи до визначення сутності управління фінансовою стійкістю підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. № 43. С 152-157.
 17. Левкович О. В., Калашнікова Ю. М. Фінансова стійкість як передумова інноваційного розвитку підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8776> (дата звернення: 19.10.2022).
 18. Лісничук О. А., Нестерчук Т. А. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. Випуск № 18. С. 454-462.

19. Масленніков Є. І. Забезпечення системи управління фінансовою стійкістю торговельного підприємства. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2017. Випуск 1 (35). С. 96-111.
20. Масленніков Є. І. Елементи системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2014. № 12/1. С. 25-28.
21. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze.htm (дата звернення: 01.11.2022).
22. Партин Г. О. Особливості впливу основних чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи. *Збірник науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету України*. 2010. Випуск 10. С. 276-279.
23. Пігуль Н.Г., Клименко А.В., Пігуль Є.І. Аналіз фінансової стійкості підприємств України. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Випуск 1(12). С. 186-190.
24. Рудика В. І., Сукрушева Г. О., Ковалевська А. М. Теоретичні аспекти управління фінансовою стійкістю підприємства. *Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці*. Випуск 19. 2018. С. 605-608.
25. Салига К. С., Писаренко А. А. Оптимізація структури капіталу підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 10. С. 27-29.
26. Собчишин В. М., Дроботя Я. А. Управління фінансовою стійкістю підприємства: зміст, етапи та напрями. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 6. С. 121-129.
27. Сокольська Р. Б., Зелікман В. Д., Акімова Т. В. Фінансовий аналіз. Частина II. Спеціальні методи фінансового аналізу. Навч. Посібник. Дніпро: НМетАУ, 2016. 76 с.
28. Ткаленко Я. М., Криниця С. О. Фінансова стійкість підприємства та фактори впливу на неї. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/14508993787623.pdf> (дата звернення: 20.10.2022).

- 29.Ткаленко Я. М., Криниця С. О. Фінансова стійкість підприємства та фактори впливу на неї. URL: <https://www.internauka.com/uploads/public/14508993787623.pdf> (дата звернення: 24.10.2022).
- 30.Токарев О. М., Гук О. В. Фінансова стійкість підприємств як передумова його інноваційного розвитку. *Сучасні підходи до управління підприємством: збірник наукових праць*. Київ, 2018. С. 284-291.
- 31.Тульчинська С. О., Нікітіна М. В. Проблеми оцінки фінансового стану підприємства і напрямки їх вирішення. *Сучасні проблеми економіки та підприємництва*. 2013. Вип. 12 . С. 295- 301.
- 32.Фінансовий аналіз : навчальний посібник / за заг. ред. І. О. Школьник. Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2015. 421 с.
- 33.Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / за заг. ред. І. С. Лапіної. Одеса : Атлант, 2016. 313 с.
- 34.Фінансовий менеджмент : навчальний посібник / за заг. редакцією І. О. Школьник та В. М. Кремень. Суми, 2014. 427 с.
- 35.Фурман І. В. Процес управління фінансовою стійкістю підприємства та шляхи його вдосконалення. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2017. № 1 (19). С. 31–36.
- 36.Юрій Е. О., Бербека Л. А. Дослідження фінансової стійкості в системі оцінки фінансового стану підприємства. *Молодий вчений*. 2017. Вип. 10. С. 1112-1117.
- 37.Яловий Г. К., Бакеренко Н. П. Концептуальні підходи до визначення фінансової стійкості підприємства. URL <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/5347/1/47.pdf> (дата звернення: 25.10.2022).
- 38.Яцух О. О. Фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств: монографія. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2018. 467 с.

39. Cihak M., Muñoz S., Shakira Teh Sharifuddin, Tintchev K. (2012) Financial Stability Reports: What Are They Good For? IMF Working Paper WP/12/1. Washington : International Monetary Fund, 2012. P. 4-32.
40. Pera, J. (2017). An enterprise's financial stability and its sustainable growth. A risk-based perspective. 3(2), 49-62.
41. Ramskyi, A. and Solonko, A. (2018), "Mechanism of formation of financial security of an enterprise", European Scientific Journal of Economic and Financial Innovation European Association of Economists, 1, pp. 14-20. DOI:<https://doi.org/10.32750/2018-0102>.

ДОДАТОК А
ТРАКТУВАННЯ ДЕФІНІЦІ «ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ»
ПІДПРИЄМСТВА

Таблиця А. 1 – Визначення поняття «фінансова стійкість» вченими [16]

Автор	Визначення фінансової стійкості
Бланк І. А.	характеристика фінансового стану підприємства, що забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів, які використовуються підприємством
Савицька Г. В.	здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігаючи рівновагу своїх активів і пасивів у мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, що гарантує його постійну платоспроможність і інвестиційну привабливість в умовах допустимого ризику
Філімоненко О. С.	стан підприємства, при якому розмір його майна (активів) достатній для погашення зобов'язань, тобто підприємство є платоспроможним
Коробов М. Я.	це відповідність параметрів діяльності підприємства та розміщення його фінансових ресурсів критеріям позитивної характеристики фінансового стану
Кривицька О. Р.	як результат формування достатнього для розвитку підприємства обсягу прибутку, що є визначальною ознакою його економічної незалежності
Ізмайлова К. В.	характеризує ступень фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання. Цей ступінь незалежності можна оцінювати за різними критеріями: рівнем покриття матеріальних оборотних коштів (запасів) стабільними джерелами фінансування; платоспроможністю підприємства (його потенційною спроможністю покрити термінові зобов'язання мобільними активами); часткою власних або стабільних джерел у сукупних джерелах фінансування
Приймак І. І.	можливість підприємства функціонувати протягом тривалого періоду, отримуючи достатній для відтворення потенціалу, виплати дивідендів і стабільного розвитку прибуток, забезпечуючи при цьому економічно обґрунтоване співвідношення джерел фінансування та активів, а також збалансоване надходження та виплату грошових коштів, незважаючи на вплив внутрішніх і зовнішніх факторів
Павловська О. В.	відображення стабільного перевищення доходів над витратами, що забезпечує вільне маневрування грошовими коштами підприємства та завдяки ефективному їх використанню сприяє безперервному процесу виробництва і реалізації продукції

Продовження таблиці А.1

Автор	Визначення фінансової стійкості
Крамаренко Г. О. та Хома І. Б.	такий фінансовий та економічний стан підприємства, за якого платоспроможність зберігає тенденцію до стійкості, тобто постійна у часі, а співвідношення власного і позикового капіталу перебуває у межах, які забезпечують цю платоспроможність
Білик М. Д.	такий стан фінансових ресурсів підприємства, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення
Ковальчук М. І.	стан активів і пасивів підприємства, який дає змогу вільно розпоряджатися власним капіталом, грошовими коштами та їх еквівалентами, ефективно використовувати всі ресурси, забезпечує безперервний процес виробничої, комерційної та фінансової діяльності, відтворення і розширення виробництва
Лахтіонова Л. А.	такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничо-торговельної діяльності, а також затрати на його розширення і оновлення
Шаблиста Л. М.	узагальнювальна якісна характеристика фінансового стану підприємства, відображає тенденції зміни фінансових відносин на підприємстві під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників
Цал-Цалко Ю. С.	фінансово стійке підприємство може за рахунок власних активів забезпечити запаси, не допустити невиправданої кредиторської заборгованості, своєчасно розраховуватись за своїми зобов'язаннями

ДОДАТОК Б

**РОЗРАХУНОК НАЯВНОСТІ ВОК ТА ПОЗИКОВИХ ДЖЕРЕЛ
ФОРМУВАННЯ ЗАПАСІВ**

Наявність власного оборотного капіталу (ВОК) розраховується за такою формулою:

$$ВОК = ВК - НА, \quad (1)$$

де $ВК$ – власний капітал;

$НА$ – необоротні активи.

Наявність власних і довгострокових позикових джерел формування запасів і витрат (ВДДФ) розраховується за такою формулою:

$$ВДДФ = ВОК + ДК, \quad (2)$$

де $ДК$ – довгострокові кредити.

Загальна величина основних джерел формування запасів і витрат (ДФЗ):

$$ДФЗ = ВДДФ + КК, \quad (3)$$

де $КК$ – короткострокові позикові кошти.

Трьом показникам наявності джерел формування запасів відповідають три показника забезпеченості запасів джерелами їх формування (різниця між відповідним джерелом і сумою запасів та витрат):

- надлишок (+) чи брак (-) власного оборотного капіталу;
- надлишок (+) чи брак (-) власних і довгострокових джерел формування запасів;
- надлишок (+) чи брак (-) загальної величини нормальних джерел формування запасів [32].

ДОДАТОК В

ТИПИ ФСП

Типи поточної якісної оцінки фінансової стійкості підприємства:

1) абсолютна фінансова стійкість – наявний надлишок власного оборотного капіталу для фінансування запасів і витрат (далі З):

$$\left\{ \begin{array}{l} BOK - З \geq 0 \\ BOK + ДК - З \geq 0 \\ BOK + ДК + КК - З \geq 0 \end{array} \right\}, \quad (1)$$

а трикомпонентний показник фінансової стійкості (1,1,1).

Власний оборотний капітал забезпечує запаси й витрати.

2) нормальна фінансова стійкість – наявний надлишок власних і довгострокових позикових джерел для фінансування запасів і витрат:

$$\left\{ \begin{array}{l} BOK - З < 0 \\ BOK + ДК - З \geq 0 \\ BOK + ДК + КК - З \geq 0 \end{array} \right\}, \quad (2)$$

а трикомпонентний показник (0,1,1).

Запаси й витрати забезпечуються сумою власного оборотного капіталу та довгостроковими позиковими джерелами;

3) нестійкий фінансовий стан – наявний надлишок нормальних джерел фінансування запасів і витрат:

$$\left\{ \begin{array}{l} BOK - З < 0 \\ BOK + ДК - З < 0 \\ BOK + ДК + КК - З \geq 0 \end{array} \right\}, \quad (3)$$

а трикомпонентний показник (0,0,1).

Запаси й витрати забезпечуються за рахунок власного оборотного капіталу, довгострокових позикових джерел та короткострокових кредитів і позик, тобто за рахунок усіх основних джерел формування запасів і витрат.

4) критичний фінансовий стан – має місце нестача нормальних джерел фінансування запасів і витрат:

$$\left\{ \begin{array}{l} BOK - 3 < 0 \\ BOK + ДК - 3 < 0 \\ BOK + ДК + КК - 3 < 0 \end{array} \right\}, \quad (4)$$

а трикомпонентний показник $(0,0,0)$.

Запаси й витрати не забезпечуються джерелами їх формування і підприємство перебуває на межі банкрутства [32].

ДОДАТОК Г

ПОРЯДОК РОЗРАХУНКУ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОКАЗНИКІВ ФСП

Таблиця Г.1 – Алгоритм розрахунку відносних показників фінансової стійкості підприємства [32]

Показник	Алгоритм розрахунку	Нормативне значення	Характеристика
Коефіцієнти капіталізації			
Коефіцієнт автономії	<u>Власний капітал</u> Валюта балансу	> 0,5	характеризує частку власного капіталу в загальній сумі коштів, авансованих у діяльність підприємства та свідчить про перспективи зміни фінансового стану на найближчий період
Коефіцієнт фінансової залежності	<u>Валюта балансу</u> Власний капітал	< 2	є оберненим до коефіцієнта автономії.
Коефіцієнт фінансування	<u>Зобов'язання</u> Власний капітал	< 1	показує, скільки позикових коштів залучає підприємство на 1 грн. власного капіталу
Коефіцієнт фінансової стійкості	<u>Власний капітал</u> Зобов'язання	> 1	перевищення власного капіталу над зобов'язаннями свідчить про достатній запас фінансової стійкості і відносну незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансових ресурсів
Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	Власний <u>оборотний капітал</u> Оборотні активи	> 0,1	показує, яка частина оборотних коштів підприємства була сформована за рахунок власного капіталу
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власним оборотним капіталом	Власний <u>оборотний капітал</u> Запаси та витрати	0,6 – 0,8	характеризує наскільки матеріальні запаси і витрати майбутніх періодів покриті власними джерелами та обсяг потреби в залученні позикових коштів
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	<u>Власний оборотний капітал</u> Власний капітал	> 0,5	показує частку власних коштів, вкладених в оборотні активи

Продовження таблиці Г.1

Показник	Алгоритм розрахунку	Нормативне значення	Характеристика
Коефіцієнт маневреності функціонального капіталу	Гроші та їх еквіваленти + <u>Поточні фінансові інвестиції</u> Власний оборотний капітал	0-1	показує рівень абсолютно ліквідних активів у загальному обсязі власного оборотного капіталу підприємства
Коефіцієнти покриття			
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	<u>Поточні зобов'язання</u> Загальна сума позикового капіталу	0,5-0,6	виражає питому вагу короткострокових зобов'язань підприємства у загальному обсязі зобов'язань
Коефіцієнт покриття інвестицій	Власний капітал + <u>Довгострокові зобов'язання</u> Валюта балансу	0,75-0,9	характеризує частку власного капіталу і довгострокових зобов'язань у загальній сумі джерел фінансування підприємства
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	<u>Довгострокові зобов'язання</u> Власний капітал + Довгострокові зобов'язання	0,4-0,5	дозволяє оцінити частку позикових коштів при фінансуванні капітальних вкладень
Коефіцієнт забезпеченості за кредитами	Фінансовий результат до <u>оподаткування</u> + <u>Фінансові витрати</u> Фінансові витрати	зростання	показує ступінь захищеності кредиторів від несплати процентних платежів

ДОДАТОК Д

ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ УФСП

Таблиця Д.1 – Тракткування поняття «управління фінансовою стійкістю підприємства» [2, 26]

Автор	Управління фінансовою стійкістю – це:
Г. В. Васильченко	сукупність процесів, які підпорядковуються системі принципів та методів розроблення і реалізації управлінських рішень, спрямованих на розвиток фінансових відносин суб'єкту господарювання, що визначаються формуванням, розподілом та використанням його фінансових ресурсів внаслідок ведення господарської діяльності
О. А. Гарасюк, К. В. Богачевська	мистецтво забезпечення безперебійної діяльності підприємства та наявності достатньої частки власних коштів, а також рівномірного їх використання, розміщення та накопичення для підтримання фінансової стійкості на довгостроковий період
С. Я. Єлецьких	система принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів і активів, їх формування та розподілу, яка б дозволила підприємству розвиватися на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні плато- і кредитоспроможності та забезпечення і підтримання фінансової рівноваги
М. С. Кравченко	комплекс управлінських рішень, спрямованих на забезпечення стабільного фінансово-господарського становища промислового підприємства в довгостроковій перспективі
О. Л. Кузенко	процес планування, аналізу, організації, мотивації, контролю, пов'язаний із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів їх формуванням і розподілом, який дозволяє підприємству досягти необхідного рівня фінансової стійкості
Т. І. Бодарева, Л. В. Шірінян	сукупність управлінських циклічних дій, пов'язаних із виявленням факторів, що впливають на фінансову стійкість, із пошуком і організацією виконання прийнятих фінансових рішень
Ю. Вердієва	сукупність форм і методів реалізації процедур, спрямованих на збереження стійкості та конкурентоспроможності суб'єкта господарювання на ринку
І. Приймак	система принципів і методів розроблення та реалізації управлінських рішень щодо формування й розподілу фінансових ресурсів задля забезпечення зростання вартості ділової одиниці та її фінансової рівноваги у тривалому періоді

ДОДАТОК Ж

МЕТОДИКА ІНТЕГРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ФСП

Для оцінки фінансової стійкості підприємства авторський колектив (Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н. Ю.) пропонує використовувати інтегральний підхід, відповідно до якого розраховується узагальнюючий показник зміни фінансової стійкості (ФС) (формула 1):

$$ФС = \frac{(1 + 2Kд.n + Зв.о.к + 1 : Kз.с + Kр.в + Kn.a)^1}{(1 + 2Kд.n + Зв.о.к + 1 : Kз.с + Kр.в + Kn.a)^0} - 1 \quad (1)$$

- де $Kд.n^1, Kд.n^0$ – коефіцієнт довгострокового залучення коштів у звітному та попередньому періодах;
- $Зв.о.к^1, Зв.о.к^0$ – коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власним оборотним капіталом у звітному та попередньому періодах;
- $Kз.с^1, Kз.с^0$ – коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів у звітному та попередньому періодах;
- $Kр.в^1, Kр.в^0$ – коефіцієнт реальної вартості майна у звітному та попередньому періодах;
- $Kn.a^1, Kn.a^0$ – коефіцієнт постійного активу

Критерії оцінки інтегрального показника фінансової стійкості наступні:

- якщо $ФС > 0$ – збільшення фінансової стійкості підприємства;
- якщо $ФС < 0$ – зниження фінансової стійкості підприємства [32].

Розрахунок узагальнюючого показника зміни ФС ТОВ «Уніплит»:

$$ФС = ((1+2 \times 0,03+1,83+1:0,38+0,43+0,57) / (1+2 \times 0,03+2,40+1:0,51+0,17+0,48)) - 1 = 1,07 - 1 = 0,7$$

ДОДАТОК К

МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ ІНДИКАТОРІВ ФС

В рамках першої групи – покриття нефінансових активів – розраховують індикатори фінансової стійкості першого (1) і другого порядку (2):

$$\text{ПНА I} = \text{ВК} - \text{НМНА}, \quad (1)$$

де ПНА I – індикатор покриття нефінансових активів першого порядку;

ВК – власний капітал і прирівняний до нього;

НМНА – немобільні нефінансові активи;

$$\text{ПНА II} = \text{ВК} - \text{НА} = \text{ФА} - \text{ПК}, \quad (2)$$

де ПНА II – індикатор покриття нефінансових активів другого порядку;

НА – нефінансові активи підприємства;

ФА – фінансові активи;

ПК – позиковий капітал підприємства.

Група індикаторів фінансової стійкості, які відображають покриття позикового короткострокового капіталу, включає індикатори (3), (4), (5) і (6), які розраховуються наступним чином:

$$\text{ППКК I} = \text{МФА} - \text{ПКК}, \quad (3)$$

де ППКК I – індикатор покриття позикового короткострокового капіталу першого порядку;

МФА – мобільні фінансові активи;

ПКК – позиковий короткостроковий капітал;

$$\text{ППКК II} = \text{ФА} - \text{ПКК}, \quad (4)$$

де ППКК II – індикатор покриття позикового короткострокового капіталу другого порядку;

$$\text{ППКК III} = (\text{МФА} + \text{МНА}) - \text{ПКК}, \quad (5)$$

де ППКК III – індикатор покриття позикового короткострокового капіталу

третього порядку;
МНА – мобільні нефінансові активи;

$$\text{ППКК IV} = (\text{ФА} + \text{МНА}) - \text{ПКК} , \quad (6)$$

де ППКК IV – індикатор покриття позикового короткострокового капіталу четвертого порядку.

До індикаторів покриття довгострокового позикового капіталу, на нашу думку, слід віднести індикатори (7), (8), (9) і (10):

$$\text{ППДК I} = \text{НМНА} - \text{ПДК} , \quad (7)$$

де ППДК I – індикатор покриття позикового довгострокового капіталу першого порядку;

НМНА – немобільні нефінансові активи;

ПДК – позиковий довгостроковий капітал;

$$\text{ППДК II} = \text{НА} - \text{ПДК} , \quad (8)$$

де ППДК II – індикатор покриття позикового довгострокового капіталу другого порядку;

$$\text{ППДК III} = (\text{НМФА} + \text{НМНА}) - \text{ПДК} , \quad (9)$$

де ППДК III – індикатор покриття позикового довгострокового капіталу третього порядку;

НМФА – немобільні фінансові активи;

$$\text{ППДК IV} = (\text{НМФА} + \text{НМНА}) - \text{ПДК} , \quad (10)$$

де ППДК IV – індикатор покриття позикового довгострокового капіталу четвертого порядку [14].

ДОДАТОК Л
**ФОРМУЛИ ДЛЯ РОЗРАХУНКУ ОПТИМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ
 КАПІТАЛУ**

Ефект фінансового леверджу:

$$ЕФЛ=(1-Спп)х(Квра-Св)хЗК/ВК, \quad (1)$$

де Спп – ставка податку на прибуток;

Квра – коефіцієнт валової рентабельності активів,%;

Св – ставка відсотка за кредит, що сплачується підприємством за використання залученого капіталу,%;

ЗК – середня сума залученого капіталу;

ВК – середня сума власного капіталу [34].

Формули розрахунку рекомендованих меж для позикового капіталу підприємства залежно від стратегії його фінансування [25]:

- агресивна:

$$ПК_{кор} = X1 = 0,33(ПК+ВК) \quad (2)$$

$$ПК_{довг} = X2 = 0,3(ПК+ВК) \quad (3)$$

- помірна:

$$ПК_{кор} = X1 = 0,30(ПК+ВК) \quad (4)$$

$$ПК_{довг} = X2 = 0,167(ПК+ВК) \quad (5)$$

- консервативна:

$$ПК_{кор} = X1 = 0,167(ПК+ВК) \quad (6)$$

$$ПК_{довг} = X2 = 0,067(ПК+ВК) \quad (7)$$

де ПК, ВК – оптимальні розміри позикового та власного капіталів.